

KPNV

Koncepce práce s návštěvnickou veřejností
(Plán interpretace a řízení návštěvnosti)

CHKO Žďárské vrchy

2 – Plánovací část

obsahuje Limity využití území návštěvníky

Zadavatel: AOPK ČR
číslo smlouvy 12226/SOVV/19

Zpracovatel: Ing. Ladislav Ptáček, Jana Urbančíková
SIMID – Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR, z.s.
www.dobrainterpretace.cz
2019 – 2020

Seznam použitých zkratek

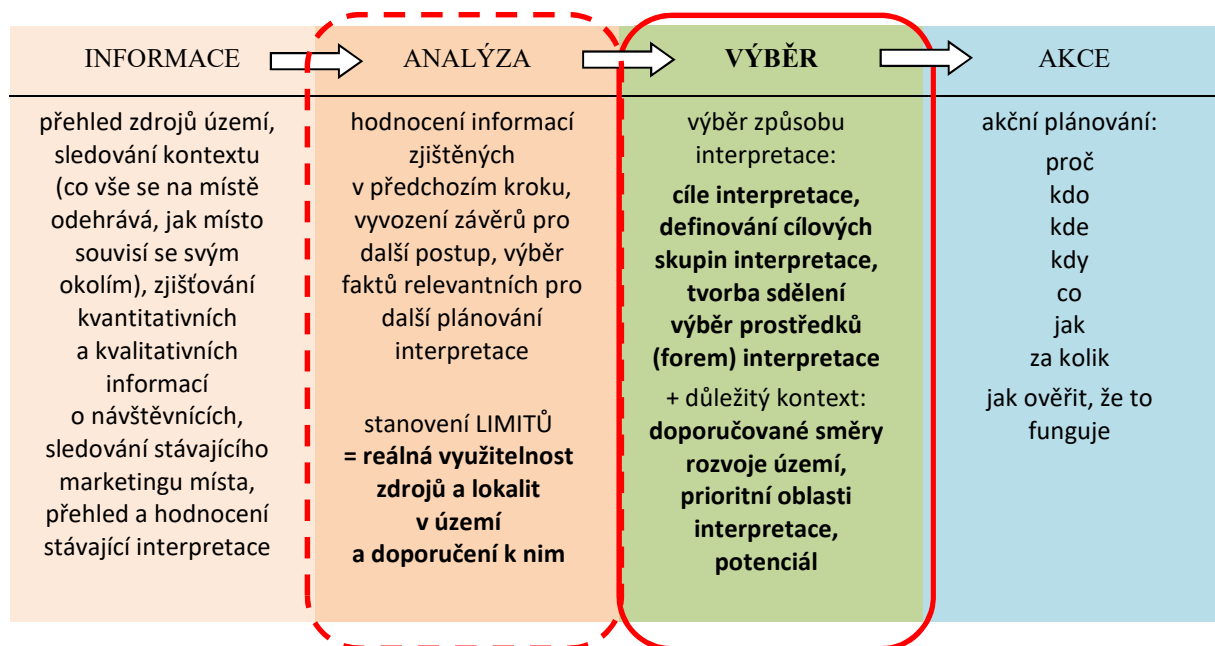
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
CR	cestovní ruch
ČEMBA	Česká Mountainbiková Asociace
ČGS	Česká geologická služba
ČHS	Český horolezecký svaz
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
DM	destinační management
DP (ŽV)	návštěvnické středisko CHKO, tzv. Dům přírody (Žďárských vrchů)
EVL	evropsky významná lokalita
EVVO	environmentální výchova, vzdělávání a osvěta
FB	facebook
CHKO	chráněná krajinná oblast (případně přímo CHKO Žďárské vrchy)
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
IP	interpretační plán
JAK	jednotný architektonický koncept
KČT	Klub českých turistů
KPNV	koncepce práce s návštěvnickou veřejností (případně KPNV v CHKO Žďárské vrchy, tj. tento dokument, AOPK ČR 2019/2020)
LČR	Lesy České republiky, s. p.
MAS	místní akční skupina
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
MŽP	ministerstvo životního prostředí
NPP/PP	národní přírodní památka /přírodní památka
NPR/PR	národní přírodní rezervace /přírodní rezervace
NS	naučná stezka
OP	ochrana přírody a krajiny
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
PAK	Pardubický kraj
PPCHKO	Plán péče o CHKO Žďárské vrchy
RP	regionální pracoviště (zde RP Správa CHKO Žďárské vrchy)
SCHKO	Správa chráněné krajinné oblasti (celá zkratka AOPK ČR, RP SCHKO Žďárské vrchy)
TIC	turistické informační centrum
VYS	Kraj Vysočina
ZCHD	zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění

Obsah

Seznam použitých zkratk	2
KPNV CHKO Žďárské vrchy – Plánovací část	4
Cíle interpretace v CHKO Žďárské vrchy	5
Obecný cíl práce s návštěvníky v území	5
Dílčí cíle	5
Cílové skupiny interpretace CHKO Žďárské vrchy	9
Vybrané cílové skupiny interpretace	11
Klíčová sdělení	16
Výběr témat a formulace klíčových sdělení	16
Struktura sdělení	17
Prostředky interpretace	22
Průřezové problémy a doporučené směry rozvoje CHKO Žďárské vrchy	26
Nedostatečná komunikace o cestovním ruchu, koordinace rozvoje cestovního ruchu a zavádějící obraz území	26
Rostoucí tlak na intenzivnější turistické využití celého území CHKO	28
Dlouhodobě rostoucí tlak na intenzivnější využívání populárních lokalit	31
Snižování zážitku návštěvníka v důsledku změn v krajině, které nezpůsobil cestovní ruch	33
Problémy s parkováním a dopravou v území	34
Limity využití území – popis ploch	35
Plochy A	35
Plochy B	46
Nástupní body	56
Střetové body	58
Výseky map s návrhem změny u segmentů B2 a B50 + B59 (a orientačně mapa limitů)	59

KPNV CHKO Žďárské vrchy – Plánovací část

Plánovací část jako fáze v celém procesu interpretačního plánování:

Tuto část KPNV je potřeba chápat jako logickou součást plánovacího procesu. V Plánovací části vycházíme ze zjištění Analytické části a stanovujeme rámec interpretace a práce s návštěvníky: které zdroje v území je možné využít (Limity využití území), k čemu má interpretace a další návštěvnická infrastruktura sloužit, komu je určena a jakou bude mít podobu. Opatření jsou pak dále rozpracována v Aplikační části. Dále zde uvádíme důležitý kontext, ve kterém je potřeba jednotlivá opatření vnímat (nejdůležitější směry rozvoje), na která témata se prioritně zaměřit a jaký potenciál v území je možné v rámci práce s návštěvnickou veřejností využít.

Obecné informace k dokumentu a kontext jeho přípravy jsou uvedeny v úvodu u Analytické části.

Cíle interpretace v CHKO Žďárské vrchy

čeho chceme interpretaci dosáhnout, jak má působit na návštěvníky, co by si měli návštěvníci odnést a) v oblasti znalostí, b) postojů (emocí) a c) jak by interpretace měla ovlivnit jejich chování

Při stanovování cílů interpretace KPNV bylo nezbytné vzít v úvahu zejména 1) k čemu byla CHKO zřízena (její společenské poslání) a co se v ní má uchovávat a chránit (předměty ochrany) a 2) problémy, které se v souvislosti s pohybem návštěvníků aktuálně i dlouhodobě objevují (informace na základě zpětné vazby od správců, hospodářů, pracovníků v cestovním ruchu, obcí i návštěvníků samotných).
Viz Analytická část.

Obecné cíle ochrany přírody a krajiny v území jsou pro pochopení formulací komunikačních cílů pro práci s veřejností v CHKO zásadní. Ve zjednodušené podobě se dají formulovat takto:

Zachovat harmonicky utvářenou mozaiku kulturní a přírodní krajiny Žďárských vrchů s jejími přírodními funkcemi, zejména přirozenou schopností odolávat nejrůznějším změnám prostředí, zadržovat vodu a umožňovat živočichům i rostlinám volně se v krajině pohybovat tak, aby krajina zůstávala druhově bohatá a zdravá.

Chránit a obnovovat hodnoty krajiny Žďárských vrchů tak, aby si zdejší krajina zachovala své typické znaky a vzhled. Postupně vytvořit a rozvíjet takový systém všestranného využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů, který bude dlouhodobě udržitelný.

Hlavní a dílčí komunikační cíle jsou pak stanoveny takto:

Obecný cíl práce s návštěvníky v území

Pomoci návštěvníkům (místním i přespolním)

vnímat význam, krásu, ale i zranitelnost krajiny Žďárských vrchů, uvědomit si provázanost jejích jednotlivých částí, které společně přispívají k jejímu zdravému fungování a její jedinečnosti,

ocenit snahy o uchování zdravého fungování a jedinečnosti krajiny Žďárských vrchů ze strany orgánů ochrany přírody, vědeckých institucí, hospodářů, obcí, muzeí, i dalších subjektů, a dát návštěvníkům příležitost se na její ochraně a zachování podílet.

Dílčí cíle

1) VZDĚLÁVACÍ

= co by si měl návštěvník uvědomit nebo pochopit

Uvědomit si hodnotu a význam zdejší krajiny v současném kontextu České republiky i Evropy, pochopit důvody, které vedou k její ochraně, i roli, kterou mohu jako občan a návštěvník CHKO sehrát při jejím zachování.

- **pochopit, že výjimečnost CHKO Žďárské vrchy a zdejší krajiny**
 - a) **spočívá ve spojení zemědělské krajiny se zachovalou strukturou sídel a typickými stavbami horácké lidové architektury a rozsáhlých lesních celků ukrývajících množství skalních útvarů i pramenné oblasti 5 významných řek 2 evropských úmoří**

- b) a dále ve velikosti a kvalitě ekosystémů** lesů, rašelinišť, mokřadů, vodních toků a ploch, luk, skal i dřevin mimo les, které společně **vytváří na velké ploše obrovský potenciál pro uchování a další podporu přirozených funkcí krajiny** – tedy její schopnosti odolávat nejrůznějším změnám prostředí, zadržovat vodu a umožňovat živočichům i rostlinám volně se v krajině pohybovat tak, aby krajina zůstávala dlouhodobě druhově bohatá a zdravá,
- **pochopit proměny krajiny Žďárských vrchů v čase i provázanost jednotlivých částí této krajiny, které společně přispívají k její jedinečnosti** (geologie a geomorfologie, historie osídlení člověkem a typická architektura a krajinný ráz, zemědělství, lesnictví a rybníkářství, průmyslové a sportovní areály, využívání vodních zdrojů, nerostných surovin, ochrana přírody a památek),
 - **uvědomit si na první pohled skrytou křehkost a zranitelnost přírody a krajiny Žďárských vrchů**, která je ovlivňována nejen současnou změnou klimatu, ale také jednotlivými, zdánlivě nesouvisejícími rozhodnutími člověka (geologické a klimatické podmínky, přírodní katastrofy, extrémní počasí v kombinaci s tlakem člověka na využití území – hospodářské využití přírodních i kulturních zdrojů: vodní zdroje, zemědělství, rybníkářství, lesnictví, zástavba, narůstající cestovní ruch a sportovně-rekreační využití krajiny apod.),
 - **pochopit, že díky svým přírodním charakteristikám** (geologické podloží a geomorfologické tvarování krajiny, lesy, síť vodních toků, rašeliniště, mokřadní louky) **je oblast Žďárských vrchů zdrojem vody, s níž člověk může hospodařit, a že schopnost zdejší krajiny zadržovat vodu zásadně ovlivňují jak lidmi způsobené, tak i přirozené změny vodního režimu a klimatu,**
 - **pochopit, proč je důležité podporovat z veřejných zdrojů péči** o jedinečnou krajinu Žďárských vrchů, s nezaměnitelným *geniem loci* (duchem místa) – o její oceňovaný klid ve srovnání s více navštěvovanými regiony, o cenné biotopy a o vzácné organismy, které ji obývají,
 - **uvědomit si, že některé zásahy do zdejší krajiny, které se mohou na první pohled zdát radikální či zbytečné, jsou nezbytnou součástí ochrany a péče o jedinečnou přírodu a krajinu Žďárských vrchů** (kácení rozsáhlých porostů napadených kůrovcem a/nebo ponechávání napadených či odumřelých stromů neodtěžených na místě, kácení nepůvodních dřevin s invazním potenciálem, zamezení výstavbě či oplocování pozemků ve volné krajině, omezení využití některých částí území – např. skalních útvarů a vodních ploch a okolí vodních toků a pramenišť – v cest. ruchu),
 - **pochopit, že součástí přírody Žďárských vrchů jsou i druhy**, které mohou být konfliktní (např. způsobují škody hospodářům) a kvůli nimž správci území i hospodáři přijímají opatření, která je třeba respektovat (vlk, bobr),
 - **uvědomit si, že zvolit správný přístup, vedoucí k dlouhodobě úspěšné ochraně a péči o přírodní i kulturně-historické hodnoty CHKO, je velmi složité**, protože kvalitní vědecký výzkum je drahý a trvá řadu let a často existuje řada naprosto odlišných řešení, jejichž přínos se může projevit až po mnoha desetiletích – přičemž významnou roli při rozhodování vždy hrají i momentální ekonomické zájmy (intenzita a způsob využití území pro cestovní ruch, úpravy vodního režimu včetně protipovodňových opatření, zemědělské, lesnické a rybníční hospodaření, těžba surovin apod.),
 - **uvědomit si, že péče o cennou a pestrou krajinu s množstvím sídel a překrývajícími se zájmy nutně znamená každodenně přijímat určité kompromisy, trvale hledat křehkou rovnováhu, která je pro zachování a dlouhodobou existenci stávající krajiny i jejích obyvatel nezbytná,**

- **uvědomit si, že omezení pro pohyb návštěvníků** uvnitř území a snaha o zachování míst s minimem cestovního ruchu pro místní obyvatele **jsou důležitou součástí ochrany a péče o CHKO Žďárské vrchy**. Tím, že omezení respektují, **aktivně se podílím na ochraně a péči o jedinečnou přírodu a krajinu Žďárských vrchů i všech přírodních a kulturních hodnot území**, včetně zachování jejího potenciálu pro sportovní a rekreační využití, které je důležitou součástí péče o fyzické a duševní zdraví.

2) EMOČNÍ

= co by měl návštěvník pocítit, s jakými pocity by měl odjíždět

Pocítit osobní vazbu ke krajině Žďárských vrchů a touhu něco pro její zachování udělat.

- **pocítit kouzlo, klid a útulnost** zdejší harmonicky utvářené krajiny,
- **pocítit respekt a úctu k silám přírody**, které v průběhu milionů let pomáhají formovat jedinečnou krajinu Žďárských vrchů, **k historickým událostem**, které jsou s touto krajinou neodmyslitelně spjaty, nálezům a památkám, které je dokládají **a k osudům i práci lidí**, kteří k jejímu formování a uchování svým dílem přispěli a přispívají (instituce i jednotlivci),
- **cítit potřebu přispět k zachování kouzla jedinečné krajiny i ducha Žďárských vrchů a být ochoten/a přijmout i určitá omezení**, která se na využití území návštěvníky vztahují (omezení přístupu do zvláště chráněných území, pravidla chování apod.),
- **pocítit uspokojení z toho, že jsem jako návštěvník přispěl/a** k ochraně přírodních a kulturně-historických hodnot zdejšího území,

následující 2 emoční cíle je potřeba chápat pouze v kombinaci s předchozími 4 emočními cíli, není možné se soustředit pouze na ně:

- **cítit potřebu se vrátit** – obnovit hezké zážitky a získat další,
- **přát si přispět** místní komunitě a ekonomice (např. tím, že při svém pobytu nakoupím místní služby a výrobky, včetně děl místních umělců).

3) V OBLASTI CHOVÁNÍ

= co by měl návštěvník udělat, k jakému chování jej chceme motivovat

Respektovat hodnotu krajiny Žďárských vrchů a osobně přispět k jejímu zachování pro příští generace.

- **objevovat přírodní i kulturně-historický význam míst** a vytvářet si osobní vazby k tomuto území,
- **vlastním chováním podporovat ochranu přírodních a kulturních hodnot oblasti** (hmotného i nehmotného dědictví, které se na zdejším území dochovalo), objevovat přírodní i kulturní bohatství oblasti, ale nepoškozovat je (např. vjezdem na kole mimo značené cyklistické trasy, hlukem, odhazováním odpadků, sešlapem vegetace, nepovolených tábořeních a rozděláváním ohně apod.), **využívat** návštěvníckou infrastrukturu, která je k dispozici, **ale nepoškozovat ji, uklízet po sobě**,

- **respektovat omezení** parkování, vjezdu na kole i motorovými vozidly, pohybu mimo značené cesty, vstupu do zakázaných zón (především v MZCHÚ, v lesích, v okolí skal, rybníků, vodních toků a prameništ), a tím **aktivně přispívat k ochraně přírodního dědictví i bezproblémovému provozu především hospodářské činnosti** (zejména v lesích, u rybníků, v okolí vodních toků a na loukách a pastvinách), které jsou součástí praktické péče o území CHKO, včetně těch nejcennějších lokalit,
- **dodržovat omezení sportovních a rekreačních aktivit**, které je jedním z ochranných opatření především v MZCHÚ,
- **respektovat správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkám,**
- **kladně referovat o přírodě a krajině Žďárských vrchů** (v souladu s limity KPNV), **péči o ně, i pohostinnosti oblasti.**

Cílové skupiny interpretace CHKO Žďárské vrchy

určení cílových skupin návštěvníků, na které se bude zaměřovat interpretace, odůvodnění výběru, specifika těchto skupin návštěvníků

Výběr cílových skupin je nezbytný pro nastavení efektivní komunikace a úspěšnou realizaci interpretace v území. **Při výběru prioritních cílových skupin z pohledu interpretace území** je velmi důležité zvážit nejen **poznatky o skupinách návštěvníků území**, ale také **účel KPNV a z něj vycházející cíle** interpretace (viz předcházející části textu). Výběr rovněž odráží, do jaké míry je možné efektivně oslovit jednotlivé skupiny návštěvníků interpretací.

Informace o skupinách návštěvníků území vycházejí z Analytické části. Odrážejí dlouholeté zkušenosti pracovníků místních informačních center (zprostředkovaně i poskytovatelů příslušných služeb), pracovníků AOPK ČR - Správy CHKO). Zahrnují rovněž informace z dotazníkového šetření (508 dotazníků), které proběhlo v lednu až srpnu 2020. **Informace z tohoto dotazníkového šetření jsme však museli brát pouze jako vodítko, protože sezóna 2020 byla kvůli pandemii COVID19 velmi nestandardní.** Počet návštěvníků a způsob návštěvy území (ubytování, doprava, množství navštívených lokalit) se často lišil od standardní sezóny, a to zejména od jara do poloviny léta, nicméně u odpovědí na zájem o určité téma a případné potenciální aktivity k nijak velkému posunu nedocházelo.

Konečný výběr cílových skupin provedli pracovníci správy CHKO při připomínkování dne 21. 9. 2020.

U všech skupin návštěvníků území mohou nastat střety se zájmy ochrany přírody, především s praktickým managementem lokalit a/nebo běžnou hospodářskou činností v území. Všechny skupiny návštěvníků mohou přímo či nepřímo ohrozit zachování místního přírodního i kulturně-historického dědictví a genia loci (ducha místa) území, které jsou nezbytné pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Z toho jasně vyplývá, že existují problémy a témata, které je třeba komunikovat.

Některé skupiny návštěvníků CHKO nejsou interpretaci otevřeny a šance efektivně je takto oslovit je malá. Lze se pokusit ovlivnit je nepřímo (medializace problémového chování a jeho důsledků – například vjezd do zakázaných zón a následná eroze, nebo je ovlivnit prostřednictvím organizátorů aktivit a akcí). Většinou jde o uzavřené skupiny, které mají vlastní program, např. fotografové, účastníci teambuildingových akcí či vzdělávacích kurzů, skupiny charakteristické určitým extrémním chováním (adrenalinoví cyklisté, čtyřkolkáři, někteří horolezci) nebo o návštěvníky, kteří přijíždějí na omezený čas, v přesně stanovenou dobu a s naprosto jasným cílem (účastníci hromadných sportovních akcí, houbaři, sběrači lesních plodů).

Návštěvníci mohou současně patřit do více skupin. Zatímco v určitých případech je lze oslovit velmi těžko, u jiné formy návštěvy může být šance větší: např. člověka, který přijde kvůli cyklistickému závodu, oslovíme interpretací těžko, ale pokud následně přijede na výlet s rodinou, nabízí se nová příležitost.

Některé skupiny návštěvníků lze oslovit snáz. Jsou to hlavně návštěvníci **přijíždějící trávit volný čas**, kteří jsou otevření novým zážitkům a poznatkům a většinou mají možnost operativně změnit plány. Tyto skupiny území CHKO navštěvují nejčastěji, ve větším počtu a zpravidla opakovaně, což dává větší prostor pro interpretační působení.

Pro výběr a stanovení pořadí prioritních cílových skupin jsme zvolili kombinaci 3 aspektů:

1. **DOPAD** – které ze zjištěných skupin návštěvníků mají z pohledu správců a hospodářů v území **aktuálně největší dopad na jeho stav** a představují nejčastější zdroj problémového chování?
2. **VÝZNAM** – které skupiny návštěvníků jsou aktuálně i perspektivně **významné z hlediska zajištění dlouhodobé podpory péče o území** ze strany veřejnosti?
3. **VELIKOST SKUPINY** – početnost členů dané skupiny v území? (POZN: u výsledné pozice skupiny v tabulce je už velikost promítnuta jak do dopadu, tak významu)

Způsob výběru je blíže popsán v následující části textu Vybrané cílové skupiny interpretace, výsledky znázorňuje níže uvedená tabulka.

Co je potřeba prioritně komunikovat

- Vysvětlit hodnoty území
- Vysvětlit, co zachování těchto hodnot ztěžuje a proč
- Vysvětlit, k čemu je nutná péče a ochrana hodnot území

Tabulka výběru cílových skupin

VÝZNAM PRO DLOUHODOBOU PODPORU PÉČE O ÚZEMÍ	VYSOKÝ	D Kešeři Školní výlety Účastníci kulturních akcí	B Rodiny s dětmi Organizátoři / účastníci sportovních akcí Dětské skupiny a tábory	A Horolezci
	STŘEDNÍ	G Cyklisté – sportovní	E Místní návštěvníci Senioři Pěší návštěvníci Cykloturisté	C Orientační běžci Organizátoři / účastníci kurzů a teambuildingových akcí
	NÍZKÝ	I Offroad motoristé	H Houbaři Běžci na lyžích	F chataři a chalupáři
		NÍZKÝ	STŘEDNÍ	VYSOKÝ
		DOPAD NA STAV ÚZEMÍ		

Dále jsou podrobněji rozpracovány nejdůležitější cílové skupiny, na které by se měla soustředit hlavní pozornost. Jedná se o skupiny, které mají vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území nebo střední význam pro podporu péče o území a současně střední nebo vysoký dopad na jeho stav – skupiny A-E.

Vybrané cílové skupiny interpretace

Skupina A: Vysoký aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Horolezci

Vysoký dopad na území je dán tím, že je lezení vázané většinou na citlivé skalní terény v MZCHÚ, na části z nich probíhá celoročně a je poměrně masovou záležitostí. I když podléhá přísným pravidlům, která jsou většinou respektována a dodržována, jedná se o činnost probíhající v bezprostřední blízkost hodnotných přírodních fenoménů, které může snadno ohrozit (například hnízdění vzácných druhů ptáků).

Vysoký význam z hlediska podpory péče o území je spojen se silným zájmem o přírodu, pobyt v ní a zachování klidu, což jsou hodnoty úzce spojené s ochranou přírody. Dále pak se skutečností, že se jedná o poměrně početnou skupinu, která je organizovaná a dlouhodobě spolupracuje s CHKO.

Zájmy a možná nabídka

Skupinu se průzkumem nepodařilo v dostatečném počtu zachytit. Z hlediska možné nabídky, která by skupinu mohla zaujmout, by se jednalo zejména o přednášky a diskuse s odborníky.

Skupina B: Střední aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Rodiny s dětmi

Jedná se o skupinu, která je sice početnější, ale částečně se pohybuje na kole po zpevněných cestách, z čehož plyne i **střední dopad** na území. Občas po této skupině zůstávají v přírodě odhozené odpadky, někdy se vyskytují problémy s hlučností, sešlapem a ruderalizací v důsledku znečišťování okolí tras.

Dlouhodobě má tato skupina pro podporu péče o území **vysoký význam**. Vyhledává nové informace a podněty, a pokud se jí podaří oslovit, může péči o přírodu aktivně podporovat. Touha poznávat přírodu a její krásy naznačuje, že tuto skupinu lze vhodnou nabídkou oslovit. Výhodou je také důraz, který tato skupina klade na zdravý životní styl, s důrazem na děti a starost o jejich budoucnost, což souvisí s kvalitou prostředí.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity, o které skupina jevila zájem, zahrnovaly program pro děti (45%), žádné aktivity (22%) návštěvu expozice a ukázky lezení s výkladem (shodně 19%) a envi. program (sucho, kůrovec) (17%).

Témata, o něž rodiny s dětmi jevily nejvyšší zájem, byly: zvířata a základní informace o oblasti (shodně 39%), rostliny (24%) a místní tradice (28%).

Organizátoři (účastníci) sportovních akcí

Střední dopad na území vyplývá především z toho, že akce jsou zpravidla vázány na zpevněné komunikace, značené trasy případně se konají ve vyhrazených areálech (např. Vysočina aréna). Účastníci akcí mohou působit škody odhazováním odpadků, rušením zvířat, sešlapem, parkováním mimo vyhrazená místa a znečišťováním okolí výkaly. Při masových akcích typu světového poháru v biatlonu, běhu na lyžích nebo jízdě na horských kolech může docházet k dočasným problémům s dopravou a parkováním.

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán možností působit na účastníky prostřednictvím pořadatelů.

Zájmy a možná nabídka

Skupinu se průzkumem nepodařilo v dostatečném počtu zachytit.

Tábory a dětské skupiny

Střední dopad na území plyne z toho, že většinou jsou dětské skupiny a tábory vedené k chování šetrnému k přírodě a životnímu prostředí, i jiným lidem, proto se k přírodě většinou chovají s respektem.

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán možností působit na ně prostřednictvím vedoucích.

Zájmy a možná nabídka

Skupinu se průzkumem nepodařilo v dostatečném počtu zachytit. Lze očekávat, že skupina jeví zájem o podobná témata a aktivity jako byly zjištěny u skupiny Rodiny s dětmi – viz výše.

Skupina C: Vysoký aktuální dopad na stav území x Střední význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Orientační běžci

Vysoký dopad vyplývá z toho, že se orientační běžci na rozdíl od většiny ostatních návštěvníků pohybují volně v terénu a mohou tak přímo negativně ovlivnit populace vzácných a ohrožených druhů, ať už sešlapem nebo plašením. Navíc se jedná o výkonnostní aktivitu, kdy je jasnou prioritou chování překonat překážky, což opět může kolidovat se zájmy ochrany přírody. To se může projevit zejména v případě vedení závodů citlivými lokalitami, ale i při tréninkové činnosti.

Střední význam pro dlouhodobou ochranu péče o území vyplývá z toho, že byt se nejedná o velmi početnou skupinu návštěvníků, mají pozitivní vztah k přírodě a pohybu v ní. Má zájem na zachování klidu, což jsou hodnoty úzce spojené s ochranou přírody. Důležitá je rovněž skutečnost, že skupina je organizovaná a dlouhodobě spolupracuje s CHKO.

Zájmy a možná nabídka

Skupinu se průzkumem nepodařilo v dostatečném počtu zachytit.

Účastníci (organizátoři) kurzů a teambuildingových akcí

Vysoký dopad je dán jejich soustředěním na citlivá území, např. skalní oblasti. Skupina území navštěvuje nárazovitě. Problémy mohou působit odhazováním odpadků a hlukem a pohybem mimo značené cesty, kde mohou působit erozi a rušit zvířata. Organizátoři zcela přirozeně vybírají pro aktivity atraktivní místa, protože to zvyšuje atraktivitu jimi nabízeného produktu a služby.

Střední význam pro podporu péče o území je dán na jedné straně možností ovlivňovat skupiny prostřednictvím organizátorů těchto akcí a na druhé straně s tím, že většinou jde o jednorázové návštěvníky území.

Zájmy a možná nabídka

Skupinu se průzkumem nepodařilo v dostatečném počtu zachytit.

Skupina D: Nízký aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Kešeři

Nízký dopad je u této skupiny dán tím, že není příliš početná a většina jejích členů se chová k prostředí ohleduplně. Někdy se objevují problémy se vstupem mimo značené trasy, odhazováním odpadků, rušením zvířat, lokálním sešlapem vegetace, parkováním mimo vyhrazená místa a znečišťováním okolí.

Vysoký význam z pohledu možné podpory péče o území souvisí s pozitivním přístupem členů této skupiny k přírodě a klidu, s nimiž ochrana přírody bezprostředně souvisí. Důležitá je rovněž skutečnost, že skupina je organizovaná a dlouhodobě spolupracuje s CHKO. Určují obsah keší a umístěním keše aktivně směřují návštěvníky do daného místa, což může pozitivně či negativně ovlivnit chování návštěvníků v dané oblasti.

Zájmy a možná nabídka

Skupinu lze oslovit například zajímavými tematickými kešemi s ochranářským poselstvím nebo spoluúčastí na pořádání kešerských eventů (zejména tzv. „CITO“).

Školní výlety

Vzhledem k početnosti školních výletů v území má na ně skupina **nízký dopad** v případě kvalitního vedení ze strany pedagogů. Občas se vyskytují problémy a odpadky odhozenými v přírodě, eutrofizací a znečišťováním okolí tras nebo rušení hlukem.

Z hlediska podpory péče o území je **význam** této skupiny **vysoký**, protože se z ní v budoucnu mohou rekrutovat zájemci o ochranu přírodního a kulturního dědictví regionu. Je možné na ně působit prostřednictvím učitelů.

Zájmy a možná nabídka

Skupinu se průzkumem nepodařilo v dostatečném počtu zachytit. Lze očekávat, že skupina jeví zájem o podobná témata a aktivity jako byly zjištěny u skupiny Rodiny s dětmi – viz výše.

Návštěvníci památek a kulturních akcí

Nízký dopad na území vyplývá z menší početnosti této skupiny a většího zájmu o kulturní akce a poznávání památek a architektury. Účastníci těchto akcí, které se zpravidla konají na území měst a obcí působí z hlediska ochrany přírody minimální problémy.

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán hlubším zájmem o ochranu kulturního dědictví, na který lze navázat při objasňování potřeby chránit přírodu a krajinu. Nabyté znalosti mohou členové této skupiny dále šířit ve svém okolí a tím pozitivně ovlivňovat postoje ve prospěch ochrany přírody a krajiny mimo oblast tradičních příznivců.

Zájmy a možná nabídka

Skupina měla největší zájem o programy pro děti (36%), návštěvu expozice (30%) a procházku s průvodcem (22%). Z tématy by ji zajímala zvířata (44%), rostliny (36%), tradiční architektura a základní informace o oblasti (shodně 26%).

Skupina E: Střední aktuální dopad na stav území x Střední význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Místní návštěvníci

Střední dopad na území je dán jejich relativně častými návštěvami. Problémy mohou působit podobně jako jiné skupiny pěších či cyklistů hlavně odhazováním odpadků a hlukem a pohybem mimo značené cesty, kde mohou působit erozi a rušit zvířata. Někdy bývají problémy také s nedovoleným vjezdem a parkováním vozidel v citlivých územích. Území považují za „svoje“, mají tedy tendenci z tohoto důvodu méně respektovat zákazy (vjezdu, sběru plodů, koupání aj.), které vnímají jako něco, co je spíše mířeno na „cizí“, tedy turisty.

Střední význam pro podporu péče o území souvisí v první řadě s jejich trvalou přítomností v území.

Zájmy a možná nabídka

Z aktivit projevíli místní zájem o virtuálního průvodce nebo nic, (shodně 27%), dále pak o návštěvu expozice (22%) a procházku s průvodcem nebo program pro děti (shodně 19%). K nejzajímavějším tématům skupina řadila rostliny a zvířata (shodně 42%), dále základní informace o oblasti (37%) a geologii (24%).

Senioři

Střední dopad je dán jejich pohybem vesměs po značených trasách, jejich zájmem o přírodu a poznávání území a preferencí odpočinku a klidu.

Střední význam pro podporu péče o území vyplývá z vysokého zastoupení seniorů v populaci a z rostoucího počtu aktivních seniorů. Senioři přijíždějí často v roli prarodičů, s vnoučaty, jejichž hodnotovou orientaci ovlivňují a mohou jim předávat znalosti a zkušenosti a formovat jejich vztah k místu a ochraně přírody jak pozitivně, tak negativně.

Zájmy a možná nabídka

Z aktivit projevíli senioři v průzkumu největší zájem o nic, žádné aktivity (54%), dále o návštěvu expozice (31%), procházku s průvodcem (15%) nebo cyklovýlet s průvodcem (12%). Mezi nabízenými tématy byl největší zájem o místní tradice (35%), dále základní informace o oblasti, zvířata a historii osidlování (shodně 27%) a rostliny (23%).

Pěší návštěvníci

Střední dopad na území je dán klesající početností této skupiny. Pěší návštěvníci za dobrého počasí od jara do podzimu vyhledávají turisticky atraktivní místa na území CHKO. Problémy působí odhazováním odpadků a hlukem, nejčastěji však pohybem mimo značené cesty, kde mohou působit erozi, sešlap, ruderalizaci a rušit zvířata vlastní aktivitou nebo svými domácími mazlíčky.

Střední význam pro podporu péče o území souvisí s klesající početností této skupiny, která jinak zpravidla projevuje zájem o poznávání přírody a jejích krás, o klid a odpočinek a o poznávání kulturního bohatství oblasti. Především u mladších návštěvníků mezi 25 – 45 je častý zájem o kvalitu životního prostředí obecně.

Zájmy a možná nabídka

Pěší návštěvníci projevíli největší zájem o nic, žádné aktivity (30%), dále program pro děti (22%), ukázky lezení s výkladem (19%), procházku s průvodcem (18%), návštěvu expozice (17%) a virtuálního

průvodce (16%). Tematicky nejvíce zaujala zvířata (39%), základní informace o oblasti (35%), rostliny (32%) a místní tradice (27%).

Cykloturisté

Střední dopad na stav území je dán rostoucí početností této skupiny, i když se většinou pohybuje mimo citlivá území, po veřejných komunikacích, polních a lesních cestách. Problémy mohou působit hlavně odhazováním odpadků, rušením, občasnou jízdou po pěšinách, střety s dalšími návštěvníky (pěší turisté, in-line bruslaři) a hospodáři. Problematický je také pohyb větších skupin po málo kapacitních komunikacích a související konflikty s motoristy.

Střední význam pro podporu péče o území vyplývá z rostoucí početnosti skupiny, velkého zájmu o poznávání přírody a jejích krás, resp. klid, odpočinek, ale i o sportování a zdravý životní styl, který s kvalitami prostředí úzce souvisí.

Zájmy a možná nabídka:

Z aktivit dotazované cykloturisty nejvíce zaujalo nic, žádné aktivity (30%), dále cyklovýlet s průvodcem (26%), program pro děti (18%), virtuální průvodce (16%) a návštěva expozice, resp. ukázky lezení s výkladem (shodně 14%). Mezi tématy nejvíce přitahovaly základní informace o oblasti (29%), zvířata (26%), místní tradice (25%) a tradiční architektura (23%).

KOMENTÁŘ: Nejsou zde blíže popsány skupiny návštěvníků, které byly správci území a pracovní skupinou vyhodnoceny jako skupiny, které mají **nízký význam pro dlouhodobou podporu péče o území** (skupiny F, H, I) **nebo střední význam pro podporu péče o území a současně nízký dopad na jeho stav** (skupina G). **Tím není řečeno, že jde o nedůležité skupiny (!). Znamená to, že z hlediska interpretace je efektivnější zaměřit se na výše popsané vybrané skupiny a na tyto pak působit jinými prostředky než interpretací.**

Skupina F: Vysoký aktuální dopad na stav území x Nízký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Chataři a chalupáři

Skupina G: Nízký aktuální dopad na stav území x Střední význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Cyklisté – sportovní

Skupina H: Střední aktuální dopad na stav území x Nízký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Houbaři

Běžci na lyžích

Skupina I: Nízký aktuální dopad na stav území x Nízký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Offroad motoristé

Klíčová sdělení

Odůvodnění výběru témat a klíčových sdělení; výběr těchto sdělení musí logicky navazovat na reálně využitelné zdroje interpretace území, definované cíle a cílové skupiny interpretace

Klíčová sdělení představují to, co by si měl návštěvník z CHKO Žďárské vrchy odnést v jednotlivých oblastech interpretace. **Jedná se o vytyčení opěrných bodů v dlouhém seznamu přírodního a kulturně-historického dědictví, které lze v oblasti CHKO a jejím nejbližším okolí interpretovat.**

Výběr témat a formulace klíčových sdělení

Mají-li klíčová sdělení sloužit svému účelu, je důležité pochopit, jakou roli v interpretaci fenoménů území CHKO hrají. **Výběr a formulace klíčových sdělení vychází ze stanovených cílů interpretace. Je zcela zásadní pro tvorbu / úpravu obrazu území a jeho prezentace návštěvníkům, protože tato sdělení pomáhají nastavit očekávání návštěvníků.**

Tematicky tedy klíčová sdělení **nepostihují všechno, čím je CHKO Žďárské vrchy z hlediska ochrany přírody a krajiny jedinečná a co může nabídnout.** Zcela záměrně jsou vybírána témata a lokality a návštěvník je směřován do takových částí území, kde je to v souladu s Limity KPNV, a kde v ideálním případě existuje alespoň minimální zázemí a služby. U exponovaných lokalit, kam jsou návštěvníci již tradičně a dlouhodobě směřováni v cestovním ruchu pomocí marketingu destinace (a není reálné, že by do těchto míst přestali jezdit), jsou důležité souvislosti, v jakých se téma prezentuje. Souvislosti by měly pomoci vysvětlit hodnotu daného fenoménu a nutnost případných omezení, se kterými se návštěvník setká (např. prezentace skal jako citlivých biotopů).

Formulace by měla být dostatečně srozumitelná těm, kdo prezentaci území v cestovním ruchu na základě sdělení budou vytvářet. Formulace sdělení je ze své podstaty velmi zhuštěná, protože je potřeba na minimálním prostoru (1 až 2 věty) postihnout zásadní fenomény i souvislosti, což není jednoduché. Tvůrce interpretace si je pak dále rozpracuje sám do interpretačních textů, které už mohou být mnohem přesnější a jsou i srozumitelnější a čtivější.

Klíčová sdělení tedy **nejsou slogany**, které by se měly doslova kopírovat a v uvedené podobě objevit na všech interpretačních materiálech. Představují důležité vodítko, určují směr, od kterého by se tvůrce interpretace neměl odchýlit. To je důležité i pro zadavatele, kteří potřebují zadat vytvoření určité konkrétní interpretace (stezka, aplikace apod.).

Strukturování sdělení (hlavní sdělení, dílčí sdělení, konkrétní příběh) je nevyhnutné z hlediska procesu učení a vnímání. Schopnost člověka vnímat nové informace je omezená – nejnovější poznatky z oblasti komunikace a mentální kapacity návštěvníků ukazují, že větší počet sdělení než 3-4 současně dnes nedokáže většina běžných lidí zachytit, uvědomit si a zařadit.

Struktura sdělení

Hlavní

Žďárské vrchy jsou jedinečnou, přírodně a krajinářsky hodnotnou oblastí v srdci České republiky a Vysočiny, kterou tvoří rozlehlé lesy, skály a rašeliniště, otevřená zemědělská krajina s rybníky, zachovalé obce, i průmyslová města s významnými kulturními památkami.

Díky své velikosti, centrální poloze v rámci Evropy a zachovalosti prostředí jsou nejenom důležitým zdrojem vod několika významných řek, ale i stavebním kamenem mezinárodně propojené sítě ekologické stability, která dnes nabývá stále většího významu.

Dílčí 1

HODNOTA KRAJINY ŽĎÁRSKÝCH VRCHŮ spočívá v tom, že **harmonická mozaika** rašelinišť, rybníků, mokřadních luk, lesů, kamenic, skalních dominant a horácké lidové architektury se tady zachovala **na velkém území**. Tato krajinná mozaika, společně s průmyslovými městy i významnými kulturními památkami, dodává Žďárským vrchům jejich charakteristický ráz.

Dílčí 2

PŘÍRODNÍ HODNOTA ŽĎÁRSKÝCH VRCHŮ spočívá i v **dochované pestrosti druhů – živočichů, hub i rostlin**, včetně druhů, které zde mají jednu z posledních životaschopných populací v rámci ČR.

Dílčí 3

ROZSÁHLÉ ÚZEMÍ ŽĎÁRSKÝCH VRCHŮ jako celek nabízí obrovský potenciál pro uchování a podporu PŘIROZENÝCH FUNKCÍ KRAJINY, zejména schopnosti zadržovat vodu a umožňovat živočichům i rostlinám volný pohyb. Díky tomu může krajina Žďárských vrchů snáz reagovat na nejrůznější změny prostředí a zůstat dlouhodobě obyvatelnou i pro člověka.

Dílčí sdělení 1

HODNOTA KRAJINY ŽĎÁRSKÝCH VRCHŮ spočívá v tom, že **harmonická mozaika** rašelinišť, rybníků, mokřadních luk, lesů, kamenic, skalních dominant a horácké lidové architektury se tady zachovala **na velkém území**. Tato krajinná mozaika, společně s průmyslovými městy i významnými kulturními památkami, dodává Žďárským vrchům jejich charakteristický ráz.

a. lesy

- i. důležitým prvkem krajiny Žďárských vrchů jsou rozsáhlé lesy, které od 12. století historicky prošly a v současnosti dále procházejí dramatickými změnami
- ii. jejich hodnota je ve velkých plochách, místy se dochovaly i pozůstatky původních nebo přírodě blízkých lesních porostů, které jsou odolnější než dnešní hospodářské stejnověké čistě smrkové lesy
- iii. lesy se mění, původní smíšené částečně ustoupily polím a loukám a zčásti je nahradily stejnověké smrkové monokultury, které v současnosti hynou v důsledku změn klimatu a budou muset být nahrazeny odolnějšími / lépe přizpůsobenými novým podmínkám

b. skály

- i. dotvářejí ráz krajiny, a vzhledem k tomu, že jsou dnes ukryté v lesích, lze očekávat, že s jejich postupující těžbou budou více odhalovány a člověk uvidí krajinu v podobě, kterou už po staletí neviděl
- ii. nabízejí dálkové výhledy i možnosti k lezení, takže patří k nejvyhledávanějším lokalitám mezi návštěvníky, ale současně patří i k nejzranitelnějším částem přírody Žďárských vrchů
- iii. jsou svědky geologické minulosti

c. rašeliniště

- i. na jejich proměnách je zřetelně vidět postup klimatické změny i její dopad na vodní režim krajiny

d. zemědělská krajina

- i. mění se s tím, jak se proměňuje způsob jejího obhospodařování, které přináší velké, ekologicky méně stabilní celky i útlum v obdělávání drobných ploch důležitých pro kvalitu krajinné mozaiky
- ii. existují však i úspěšné příklady šetrnějšího přístupu k zemědělskému hospodaření v krajině
- iii. obhospodařování zemědělské půdy je nezbytné pro udržení otevřené krajiny a zachování jejího krajinného rázu, včetně tradičních prvků, jako jsou kamenice

- e. zachovalá venkovská sídla
 - i. dochovala se původní struktura venkovského osídlení Žďárských vrchů
 - ii. díky dlouholeté ochraně krajiny i staveb AOPK a úsilí památkářů, obcí a jednotlivých vlastníků se přímo v krajině Žďárských vrchů dochovaly tradiční lidové horácké stavby a některé obce jsou chráněny jako kulturní památky a vesnické památkové rezervace. Péče o lidovou architekturu je součástí péče o krajinný ráz Žďárských vrchů.
- f. průmyslová města
 - i. jsou neodmyslitelnou součástí moderní historie oblasti a navazují na dlouhou tradici využití nerostných surovin a rozvoje průmyslu, díky které je tady množství s těžbou a průmyslem souvisejících technických památek
 - ii. soustředí významnou část obyvatelstva území i významné památky
- g. památky mezinárodního významu
 - i. nejvýznamnější památkou je poutní areál na Zelené hoře zařazený do světového dědictví UNESCO, který ukazuje na přítomnost architektonických památek vysoké estetické hodnoty v kraji, kde by je návštěvník běžně nečekal. Zároveň je i dokladem důležitého historického období ve vývoji Žďárských vrchů.
- h. krajinný ráz
 - i. zvlněná krajina Žďárských vrchů má svůj typický ráz, který byl a je inspirací nejen pro umělce a vědce, ale i návštěvníky, kteří tady dnes hledají odpočinek a přicházejí načerpat nové síly

PŘÍRODNÍ HODNOTA ŽĎÁRSKÝCH VRCHŮ spočívá i v **dochované pestrosti druhů – živočichů, hub i rostlin**, včetně druhů, které zde mají jednu z posledních životaschopných populací v rámci ČR.

- a. Zachovalé prostředí Žďárských vrchů umožňuje přežití mnoha dříve typických druhů rostlin a živočichů, které z naší krajiny ustoupily. Ty nejvzácnější zde nacházejí útočiště v síti maloplošných chráněných území, odkud mají šanci se šířit do okolí.
- b. S měnícími se podmínkami se i přítomnost konkrétních druhů rostlin a živočichů v území může proměňovat. Ve Žďárských vrších se tak dnes vyskytují druhy kdysi původní, které se sem vrací a mohou být konfliktní, jako např. vlk či bobr, ale i druhy nové, které se sem rozšiřují díky klimatické změně.
- c. Pro zachování životaschopných populací vzácných původních druhů rostlin a živočichů je důležitá odpovídající péče a ochrana. Ta může mít různou podobu a na její realizaci se mohou podílet profesionální i dobrovolní ochránci přírody, obce, hospodáři, ale i návštěvníci, kteří respektují nezbytná omezení.
- d. Bohaté zastoupení různých druhů rostlin a živočichů je důležitou podmínkou pro udržení a posílení ekologické stability Žďárských vrchů a jejich okolí, tedy schopnosti vyrovnat se s nejrůznějšími změnami prostředí.

Dílčí sdělení 3

ROZSÁHLÉ ÚZEMÍ ŽĎÁRSKÝCH VRCHŮ jako celek nabízí obrovský **potenciál pro uchování a podporu PŘIROZENÝCH FUNKCÍ KRAJINY**, zejména schopnosti zadržovat vodu a umožňovat živočichům i rostlinám volný pohyb. Díky tomu může krajina Žďárských vrchů a jejich okolí snáze reagovat na nejrůznější změny prostředí a zůstat dlouhodobě obyvatelnou i pro člověka.

- a. Velký potenciál zdejší krajiny je dán především velikostí a kvalitou ekosystémů lesů, rašelinišť, mokřadů, vodních toků a ploch, luk, skal i dřevin mimo les na území CHKO.
- b. Žďárské vrchy, ležící na hlavním evropském rozvodí, jsou významným zdrojem vody pro lidi i krajinu nejen v CHKO, ale i v jejím okolí – fungují jako pramenná oblast několika významných řek, která navíc dokáže vodu zadržet.
- c. Prostupnost území pro rostliny a živočichy umožňuje udržet Žďárské vrchy i jejich okolí druhově pestré a schopné adaptovat se na klimatické změny a následné změny ekologických podmínek v prostředí.
- d. Díky své velikosti, centrální poloze v rámci Evropy a zachovalosti prostředí jsou Žďárské vrchy důležitým stavebním prvkem mezinárodní sítě ekologicky stabilních území.
- e. Aby bylo možné zachovat hodnoty území i dobře a dlouhodobě fungující krajinu Žďárských vrchů, je potřeba nacházet řešení přijatelná pro různé skupiny uživatelů území – což z hlediska obyvatel i návštěvníků předpokládá i ochotu snášet určitá omezení.
- f. Volba správného přístupu při rozhodování je složitá a vyžaduje kvalitní vědecká data.

Prostředky interpretace

Zde je stručný komentář k tomu, jak navrhované typy prostředků chápat (podrobněji budou rozpracovány v rámci Aplikační části KPNV).

Návštěvnícké středisko CHKO Žďárské vrchy – tzv. Dům přírody (DP) Žďárských vrchů

Úkolem Domu přírody je mimo jiné návštěvníky směřovat k dalším částem infrastruktury, či prezentovat omezení, s nimiž se v CHKO návštěvník setká a pravidla, kterými by se návštěvník při pobytu v CHKO měl řídit. Expozice v DP má prezentovat CHKO jako celek, a má vycházet ze sdělení KPNV. Všechna sdělení (klíčová i dílčí) by v Domě přírody měla být zmíněna, i když některá nebudou například v expozici rozpracována do větší hloubky. *POZN: V případě Žďárských vrchů vznikl Dům přírody dříve než interpretační plán celého území CHKO (KPNV). Např. obsah expozice již nebylo možné více se sděleními sladit (hlavní charakteristiky CHKO a historická a přírodovědná témata však v DP pokryta jsou). K zapracování klíčových sdělení KPNV bude tedy docházet postupně, zejména formou programů, prohlídek expozice a dalších aktivit, které Dům přírody připravuje a nabízí.*

Expozice

Vnitřní i venkovní expozice, které prezentují přírodní a kulturně-historické hodnoty CHKO Žďárské vrchy (potenciál viz Přehled stávající interpretace). Mají-li být expozice nebo jejich části v rámci práce s návštěvníkem přínosné pro ochranu přírody a krajiny v CHKO, musí prezentovaná témata respektovat Limity využití území, Zdroje interpretace a Sdělení KPNV. Zvolená forma zpracování musí respektovat zásady dobré interpretace místního dědictví.

Naučná stezka

Princip klasické naučné stezky spočívá v tom, že návštěvník panely absolvuje v určitém pořadí, tedy jde v určitém směru a měl by mít možnost si prohlédnout všechny panely na její trase. Naučná stezka má společné téma, návštěvníkovi přibližuje jedno, případně několik málo dílčích sdělení a využívá autentická místa a fenomény, kde lze konkrétní sdělení dobře ilustrovat. Tomu pak odpovídají i uvedené lokality. V případě Žďárských vrchů je v terénu panelových stezek a panelů již dostatečné množství (zejména v částech kolem tradičních center rekreace), proto je vhodnější volit jejich opravy a zvážit obměnu obsahu spíše než budovat nové.

Panely MZCHÚ

Jsou součástí základní informační a částečně interpretační infrastruktury v terénu, připraveny v souladu s grafickým manuálem AOPK ČR. Jsou postaveny na atraktivních fotografiích a krátkých textech, tak aby návštěvníkovi na první pohled vizuálně komunikovaly, čím je dané MZCHÚ zajímavé. Jsou doplněny QR kódy. Při obnově je potřeba, aby obsah co nejlépe odrážel cíle, limity a sdělení KPNV, informace získané přes QR kód musí být funkční a doplňovat, ne dublovat obsah panelu.

Prohlídka s průvodcem

Může se jednat o pravidelné prohlídky v tradičních prohlídkových objektech, jako v objektech Národního muzea v přírodě Veselý kopec, kláštere na Zelené hoře či Muzeu nové generace ve Žďáru nad Sázavou (kde jsou tyto služby často již nabízeny) nebo o příležitostné terénní exkurze s odborníkem – např. pracovníkem Správy CHKO, případně proškoleným místním průvodcem (TIC, nezávislý místní průvodce, stráž přírody). **Mají-li být v rámci práce s návštěvníkem přispět k ochraně přírody a krajiny**

v CHKO, je potřeba, aby zvolené trasy a témata prohlídek respektovaly Limity využití území, Zdroje interpretace a byly v souladu se Sděleními KPNV.

Toulavý průvodce / Interpretační ranger

Jedná se o zvláštní formu průvodce, který by pracoval na exponovaných lokalitách v turistické sezóně. Jeho úkolem by bylo v případě potřeby poskytnout informaci, výklad či monitorovat a korigovat problematické chování návštěvníků (což je podstatou tzv. toulavé interpretace). Jeho přítomnost by měla být preventivním opatřením proti závažnějšímu porušování pravidel chování v CHKO.

Web AOPK ČR – SCHKO Žďárské vrchy, web Domu přírody Žďárských vrchů

Web AOPK ČR: Základní prezentace území, která by měla pro potenciálního i skutečného návštěvníka vytvářet celistvý obraz území CHKO. Měla by obsahovat všechna sdělení a souvislosti a nabídnout mu i podrobnější informace, které není v terénu nutné prezentovat všem a návštěvník si je v případě zájmu může snadno dohledat.

Web DP ŽV: má návštěvníka směřovat k dalšímu objevování CHKO (tj. toho, co je možné nabídnout a není v rozporu se zájmy ochrany přírody a hospodářským provozem (zejména v lesích) – viz Zdroje interpretace, dále část Limity využití území, případně jinými omezeními, která jsou v území platná).

Weby by měly návštěvníkovi poskytnout potřebné základní turistické informace o území, do kterého jede (dostupnost, orientace, služby, omezení, s nimiž se v CHKO setká). Měly by také prezentovat vhodná pravidla chování při návštěvě a pobytu v CHKO.

Měly by obsahovat odkazy na stávající osvědčené a funkční weby dalších aktérů v území nakloněných ochraně přírody a krajiny, destinace, informačních center, relevantních zájmových sdružení apod., které podávají podrobnější informace o konkrétních lokalitách či tématech. Důležité však je, aby podporovaly cíle KPNV (viz Směry rozvoje).

Facebookový profil CHKO Žďárské vrchy

FB profil je třeba udržovat aktivní a živý a pečovat o kulturu a etiku všech příspěvků. Jedná se o doplňkový prostředek pro prezentaci dění na území CHKO. Umožňuje informovat o aktuálním dění na území CHKO (výskyt zajímavých druhů, nabídka exkurzí, besed) a prezentovat se jinak než jako úřad. **Jeho nejdůležitější funkcí je otevírat aktuální témata a reagovat na kolující nepřesné či mylné informace, které se dění v CHKO dotýkají.** Měl by pomáhat usměrnit očekávání návštěvníků již před příjezdem do území a směřovat jejich pozornost do vybraných lokalit a časových období roku.

Digitální průvodce

Virtuální on-line/off-line průvodce (např. nakoleipesky.cz, izi TRAVEL) naučnou stezkou, trasou či územím. Průvodce funguje na principu volně stažitelné aplikace do mobilního telefonu. Aplikace umožňuje tvořit prohlídky po objektech a venkovní trasy. Trasy jsou zaznačeny v mapě, jednotlivá zastavení mají svůj popis, fotografie a audio stopu. Prohlídky po objektech nejsou vázány na mapu. Trasy a prohlídky mohou být zdarma nebo zpoplatněny, záleží na tvůrci. Zvolené trasy i obsah zastavení by měl respektovat Zdroje interpretace a Limity využití území.

Další prostředky digitální interpretace (např. hry)

Nahrávky, videa, herní aplikace, virtuální realita, 3D animace. Pokud mají přispívat k interpretaci hodnot území, musí naplňovat cíle interpretace v území CHKO stanovené v KPNV, pracovat se sděleními, limity využití území a splňovat zásady dobré interpretace.

Návštěvnícká mapa CHKO Žďárské vrchy

Jednoduchá návštěvnícká mapa s lokalizací jednotlivých fenoménů (pouze těch, které je vhodné ukazovat – viz kapitoly Zdroje interpretace a Limity využití území) a jednoduchým popisem. Mapa umožňuje směřovat pozornost návštěvníků do vybraných lokalit. Bude zahrnovat přírodní, historické i kulturní dědictví oblasti, které bude stručně představeno v souladu se sděleními, která definuje interpretační plán. Mapa by měla mít formu trhacího bloku A3 a místy její distribuce by tak byla turistická informační centra a ubytovatelé. Mapa musí obsahovat také pravidla chování v CHKO.

Hledačka

Aktivita pro vyznavače hledaček (questingu), které jsou podobné šipkované či hledání „pokladu“. Hledačky by měly být vytvářeny pouze v místech, kde bude zajištěna údržba hledačky i krabičky, tj. kde na ně někdo pravidelně dohlíží a kontroluje je. Zvolené lokality i obsah hledaček musí respektovat Zdroje interpretace a Limity využití území. Krabičky s „pokladem“ by měly být umístěny nejlépe v objektu, kde je někdo vydá (pracovník DP ŽV, turistického cíle, informačního centra apod.).

Keše

Aktivita pro vyznavače geocachingu. Keše by měly být umísťovány pouze v místech, kde bude zajištěna údržba, tj. kde na ně někdo pravidelně dohlíží a kontroluje je. Zvolené lokality i obsah keší musí respektovat Zdroje interpretace a Limity využití území. Vzhledem k závislosti na GPS technologiích, kde může být přesná lokace někdy problém, je však důležité, aby keše nikdy nebyly umísťovány na místa, kde při hledání hrozí pohyb v citlivých zónách mimo trasy a v NPR. Z hlediska komunikace hodnot a propagace vhodného chování jsou důležité speciální eventy pro členy kešerské komunity, zejména typu „CITO“ (keš tam, odpad ven). http://wiki.geocaching.cz/wiki/Cache_In_Trash_Out_Event

Interpretační program

Nejde o klasické environmentální programy pro školy. MŽP striktně trvá na rozlišování programů pro střediska ekologické výchovy (které jsou často velmi obecné a je možné je absolvovat v podstatě kdekoliv v ČR – např. obecný program o vodě) od interpretačních programů, které jsou určeny i pro návštěvníky CHKO a regionu. Tyto programy by měly mít velmi silnou vazbu na místo a více využívat zásad interpretace místního přírodního a kulturně-historického dědictví a místně zakotveného učení. Přetvářet klasické školní programy na programy pro veřejnost je složité (návštěvníci jsou méně trpěliví, pokud nechtějí, nemusí program absolvovat, vybírají si), proto je potřeba vytvářet přímo verze pro návštěvníky, ze kterých je po doplnění aktivit možné vytvořit program pro školy. Zvolené lokality i obsah musí respektovat Sdělení, Zdroje interpretace a Limity využití území KPNV.

Přednáška

Je formou interpretačního programu pro veřejnost, který často využívá AOPK ČR a spolupracující odborníci. Dobrá přednáška by měla respektovat stejná pravidla jako jiné formy interpretace (viz Zásady dobré interpretace). Je využívána nejvíce k prezentaci 1) hodnot území, 2) aktuálních témat, která se v území vyskytují – návrat vlka, kůrovec apod.

Tiskoviny AOPK ČR a Domu přírody ŽV

Základní soubor tiskovin využívaných AOPK ČR pro CHKO Žďárské vrchy: základní leták o CHKO, DP ŽV, brožura (A5 na šířku), roll-up k prezentaci na akcích, případně další doplňkové materiály jako průvodce k naučným stezkám, mapy, pohlednice, pexesa apod. Do všech by se měly postupně promítnout cíle, sdělení a limity KPNV, aby tyto materiály usměrňovaly očekávání návštěvníků a směřovaly je tam, kde je to v pořádku (neprezentovat fotografie míst a fenoménů, které není vhodné či možné ukázat, komunikovat více aktuální témata).

Průřezové problémy a doporučené směry rozvoje CHKO Žďárské vrchy

Doporučené směry rozvoje v oblasti interpretace místního dědictví a souvisejícího rozvoje návštěvnické a interpretační infrastruktury vycházejí z Analytické části, definice hlavních cílových skupin, cílů, klíčových sdělení a hodnocení ploch z hlediska návštěvnosti (Limity). Jednotlivé problémy, témata a/nebo lokality spolu souvisejí a navrhovaná opatření by proto měla mít pozitivní vliv ve více oblastech.

Za průřezové problémy v území považujeme:

- **Nedostatečnou komunikaci subjektů mimo cestovní ruch o cestovním ruchu, koordinaci cestovního ruchu a vytváření zavádějícího obrazu území**
- **Rostoucí tlak na intenzivnější turistické využití celého území CHKO**
- **Dlouhodobě rostoucí tlak na intenzivnější využívání populárních lokalit**
- **Snížování zážitku návštěvníka v důsledku změn v krajině, které nezpůsobil cestovní ruch**
- **Problémy s parkováním a dopravou v území**

Nedostatečná komunikace o cestovním ruchu, koordinace rozvoje cestovního ruchu a zavádějící obraz území

Stav

- **Nízké vzájemné povědomí různých subjektů v území o možných shodných či podobných zájmech ve vztahu k cestovnímu ruchu.** Pro úspěšný rozvoj dlouhodobě udržitelného cestovního ruchu v území, hledání pragmatických řešení i pro formování obrazu území jsou důležité i zájmy subjektů, které primárně cestovní ruch neřeší, nicméně dopady cestovního ruchu často významně ovlivňují běžnou činnost či úspěšné naplňování jejich celospolečenského poslání (včetně zajištění dobré úrovně života obyvatel – obce a hospodaření – hospodáři). Tyto subjekty o sobě zatím ve vztahu k cestovnímu ruchu málo ví a o svých problémech s ním většinou oficiálně nemluví (nemají to v agendě). Zatím neexistuje fórum, na kterém by se v rámci CHKO pravidelně setkávaly a o problematice cestovního ruchu měly možnost společně jednat.
- **Rozvoj CR na území celé CHKO, které leží na území dvou krajů je soustředěný do několika center, jako je oblast Devíti skal, Velkého Dářka, Žďáru nad Sázavou, Nového Města na Moravě, Veselého kopce.** To odráží i složitá komunikace a výsledný obraz území, který není jednotný, plošně vyvážený a nezohledňuje dostatečně současné potřeby OP a obecně ani potřeby rozvoje dlouhodobě udržitelného cestovního ruchu.
- **Stávající vytvářený obraz území (včetně obrazu vytvářeného samotnou AOPK ČR) celkově vyvolává v návštěvníkovi nereálná očekávání, která přispívají ke střetům se zájmy ochrany přírody.** Žďárské vrchy jsou často prezentovány jako klidná, liduprázdná krajina, včetně nejceněnějších a nejpřetíženejších míst, což vede k tomu, že návštěvníci mají tendenci klidná a liduprázdná místa hledat.
- **Stávající obraz území téměř vůbec neodráží potřeby OP (zatím neexistoval dokument, který by koncepčně, pro celé území CHKO stanovil: proč, co a kde, komu, jak interpretovat a komunikovat – řešit by to měla teprve tato KPNV)**

- **Potřeby OP nejsou komunikovány efektivně** (stávající infrastruktura nevyužívá svého potenciálu, neodráží už dnes příliš aktuální sdělení pro území, infrastruktura sice existuje, ale obsahově téměř vůbec neřeší, co je potřeba, a navíc formou, která by dnes oslovila návštěvníky)
- **Nově (v červenci 2020) začalo v území fungovat návštěvnické středisko CHKO – Dům přírody Žďárských vrchů**, který bude prezentován jako významný zdroj informací o území, dosud však neexistoval dokument, který by **pro celé území CHKO stanovil: proč, co a kde, komu, jak interpretovat a komunikovat** – začíná to řešit teprve tato KPNV + zatím není jasně stanovena jeho role v informačních systémech CR celého území a mechanismy, které by jeho efektivní fungování jako důležitého článku pro usměrnění návštěvnosti a vytváření reálného obrazu CHKO zajistily)

Navržený směr rozvoje

Lepší koordinace rozvoje cestovního ruchu a z ní plynoucí jednotná komunikace hodnot a limitů území s cílem vytváření jeho reálného obrazu

- **ad Nízké povědomí o společných zájmech v cestovním ruchu**
 - *Pravidelně, systematicky a proaktivně komunikovat a spolupracovat s institucemi a organizacemi, jejichž zájmovým územím jsou Žďárské vrchy. Povaha, intenzita i efektivita komunikace může být velmi různorodá a nepochybně se bude odvíjet od charakteru organizace, historie vzájemných kontaktů a povahy zájmů (mimoběžné, shodné, protichůdné).*
 - *využít KPNV jako společný základ pro komunikaci a spolupráci*
 - *pořádat pravidelně 1x ročně společnou konferenci - příležitost k setkání (hodnocení, plánování, klíčová témata, trendy, neformální diskuse...*
 - *ke komunikaci využívat i neformální příležitosti a tyto vytvářet*
 - *kromě partnerů jako jsou obce či hospodáři hledat společné cíle a prostředky i s nestátními neziskovými organizacemi (spolky, nadace, ústavy) a příspěvkovými organizacemi (muzea, knihovny atd.) – komunikační možnosti*
 - *zapojovat se do dlouhodobých /strategických plánovacích procesů alespoň na regionální úrovni*
- **ad Nedostatečná koordinace rozvoje CR, aktivit a koordinace při vytváření obrazu území**
 - *Vytvořit si/upevnit komunikační kanály AOPK ČR s DM a dalšími výraznými subjekty, které spoluurčují směr rozvoje cestovního ruchu a spoluvytvářejí obraz území a dlouhodobě s nimi pracovat na vyváženém rozvoji cestovního ruchu a společném vytváření obrazu území (základem je KPNV)*
 - *Vystupovat na fórech, která řeší problematiku cestovního ruchu s příspěvky, jaký je dopad CR na území, jak může snižování kvality prostředí ovlivnit CR v území*
 - *Zapojovat další subjekty, které mají zájem o spolupráci (rozvoj / usměrnění cestovního ruchu) – např. obce, hospodáři, poskytovatelé služeb CR – příležitost při oficiálních jednáních, které běžně pracovníci AOPK ČR denně absolvují, na fórech turistického ruchu, spolupracovat přitom se subjekty, které mají v konkrétních místech s návštěvníky podobné problémy jako OP (LČR s. p. a další lesnické subjekty, obce, místní provozovatelé služeb atd.) a mohou pomoci skutečný stav v území komunikovat směrem k destinačnímu managementu*

- *Představit KPNV partnerům v regionu a vysvětlit, jak s ní pracovat*
- **ad Stávající obraz území vytváří zkreslená očekávání**
- + Stávající obraz území téměř vůbec neodráží potřeby OP**
 - *Prezentovat skutečný obraz území, ne ideál, který návštěvník nenajde, tj. formovat očekávání návštěvníka ve spolupráci s destinačním managementem*
 - *Připravit KPNV, včetně Limitů stanovujících reálné možnosti využití území návštěvníky*
 - *Představit KPNV partnerům v regionu a vysvětlit, jak s ní pracovat*
 - *Promítnout sdělení a limity KPNV do vlastních materiálů AOPK – Facebook, leták CHKO, web, web DP, expozice a zejména návštěvnické programy DP*
- **ad Potřeby OP nejsou komunikovány efektivně**
 - *Promítnout KPNV do další komunikace s návštěvnickou veřejností*
 - *Obnovu stávající a vytváření nové interpretace striktně stavět na KPNV (minimálně vlastní, tam kde je možné se s partnery dohodnout, tak i ostatní)*
 - *Podporovat subjekty, které provozují infrastrukturu, která nejlépe odpovídá sdělení KPNV o CHKO*
- **ad Fungování návštěvnického střediska CHKO – DP Žďárských vrchů**
 - *Podporovat dlouhodobou a funkční, smysluplnou spolupráci mezi provozovatelem DP ŽV a Správou CHKO, destinačním managementem a obcemi v místě, kde DP leží + dalšími subjekty jako jsou významná muzea a galerie v CHKO, které zároveň fungují i jako turistické cíle*

Rostoucí tlak na intenzivnější turistické využití celého území CHKO

Stav

- **Rozšiřování infrastruktury a aktivit do dosud nevyužívaných oblastí** s řídkou sítí značených tras, a tím zmenšování klidových zón
- **Častější pohyb návštěvníků mimo oficiální značené trasy pěší i cyklo** (využívání tras, které nejsou oficiálně značeny a odsouhlaseny, a s tím související zavádějící komunikace vydavatelů map směrem k veřejnosti) + tlak na vyznačování a vytváření nových tras (mountainbikeové atd.)
- **Rozvoj elektrických kol a skútrů**, který činí náročný terén Žďárských vrchů mnohem dostupnějším pro skupinu návštěvníků se slabší fyzickou kondicí a výrazně zvyšuje akční rádius všech uživatelů
- **Častější střety různých uživatelů tras** (různé skupiny návštěvníků mezi sebou /návštěvník x místní /návštěvník x hospodář)
- **Problém s odpady a znečišťováním okolí nejvytíženějších tras, turistických cílů a parkovišť**
- **Snaha uspokojit poptávku po pořádání hromadných sportovních i kulturních akcí** (vč. pravidelné hlasité hudební produkce v místech s vysokou koncentrací návštěvníků)
- **Při návštěvnických špičkách**, ale i při plánování infrastruktury jako jsou parkoviště v území a při plánování způsobu provozu parkovišť, **se projevuje nekoncepční řešení dopravy ve vazbě na sílící příliv návštěvníků. Není koncepčně podchycen přístup k porušování zákazu vjezdu** (zejména lesní pozemky) **a parkování návštěvníků na nevhodných/nebezpečných místech. Nejsou dostatečně a systematicky využívána tvrdá infrastrukturní opatření, jako např. závory na lesních cestách.**

- **Poškozování fenoménů CHKO**, které jsou důležité z hlediska biodiverzity a komunikace s veřejností (dokládají hodnotu území a prostředků vynakládaných na péči o území), ale i cestovního ruchu a návštěvnického zážitku (jsou využívány v marketingu pro dokladování atraktivity území a konkrétních turistických cílů) – skály, rašeliniště, harmonická krajina s vyšší druhovou pestrostí, zatím klidné oblasti s minimálním pohybem návštěvníků atd.

Navržený směr rozvoje

Podporovat udržitelný rozvoj cestovního ruchu v území v souladu se stanovenými limity (včetně ochrany klidových oblastí, kde není zvyšování návštěvnosti žádoucí – viz Limity, plochy A a B)

- **ad Rozšiřování infrastruktury a aktivit, a tím zmenšování klidových zón**
 - *Rozlišovat nevyužívané oblasti podle toho, co o nich říkají Limity KPNV, postupovat v souladu s nimi*
 - *Komunikovat na vhodných fórech (kraje, obce, DM, setkání pracovníků CR), vysvětlit, co se Limity myslí, co to v konkrétním místě znamená a proč má smysl limity respektovat*
 - *Komunikovat Limity využití území*
 - 1) organizacím, které zastupují zájmové skupiny uživatelů území (zejména sportovců) a zatím navádějí návštěvníky i do oblastí, kde to není žádoucí (v různé míře např. KČT, Čemba, Shocart a jiní vydavatelé map a horolezeckých průvodců)*
 - 2) organizátorům kulturních i sportovních akcí a kurzů (např. teambuildingových či vzdělávacích aktivit), kteří zajímavé části území cíleně využívají – týká se i ubytovatelů a provozovatelů služeb či aktivit jako je geocaching*
Oběma skupinám 1) i 2) komunikovat také to, že v rámci závodů se účastníci mohou dostat i na trasy, kam by běžný návštěvník neměl (orientační závody, cyklozávody horských kol). Jako běžní návštěvníci by se pak měli držet oficiálně značených tras
 - 3) v rámci vlastních exkurzí s průvodcem AOPK ČR – připomínat exkluzivitu zážitku při příležitostných exkurzích mimo značené trasy a cesty. Upozorňovat na to, že návštěvníci by se při další návštěvě bez průvodce měli držet značených tras.*
- **ad Pohyb mimo oficiální značené trasy, zavádějící komunikace vydavatelů map směrem k veřejnosti, tlak na vyznačování a vytváření nových tras**
 - *Spolupracovat s DM a subjekty vytvářejícími nové trasy (obce, TIC, provozovatelé služeb, KČT, Čemba atd.), vytvářet případné nové trasy v souladu s Limity KPNV*
 - *Komunikovat Limity využití území vydavatelům map a spolupracovat s nimi na přípravě nových vydání map (konzultace stavu)*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Rozvoj elektrických kol a skútrů**
 - *Spolupracovat s DM a subjekty vytvářejícími nové trasy pro cyklisty (kraje, obce, TIC, provozovatelé služeb, KČT, Čemba atd.), vytvářet případné nové trasy v souladu s Limity KPNV*
 - *Komunikovat Limity využití území vydavatelům map a spolupracovat s nimi na přípravě nových vydání map (konzultace stavu)*
 - *Komunikovat správné chování z jejich strany jako aktivní příspěvek ochraně hodnot území*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*

- **ad Sřety různých uživatelů tras**
 - *Ve spolupráci s dalšími aktéry (subjekty zastupující cyklisty, pěší a další uživatele tras, obce, hospodáři, policie apod.) vyvinout tlak na prosazování tolerantnějšího chování ze strany různých uživatelů stezek a cest*
 - *na úrovni ČR: podporovat vytvoření kampaně AOPK ČR a MŽP (případně ve spolupráci s dalšími subjekty jako ČT, Centrum dopravního výzkumu, BESIP apod.)*
 - *na úrovni krajů: podporovat vytvoření kampaně/zapojení do celorepublikové kampaně (viz výše)*
 - *Využívat příležitosti a ve spolupráci s dalšími subjekty (např. hospodáři, obcemi, provozovateli služeb) upozorňovat na problém (netolerance, sřety mezi uživateli tras)*
 - **Vyzdvihovat toleranci mezi uživateli tras jako součást chování návštěvníků v CHKO, které aktivně přispívá k ochraně území a jeho hodnot**
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Odpadky a znečišťování okolí tras, turistických cílů a parkovišť**
 - *U oficiálních parkovacích ploch vyřešit hygienické zázemí (WC) – podle významu nástupního místa, u hlavních nástupních míst by být mělo*
 - *Komunikovat základní pravidla chování v CHKO, podpořit kampaní (od cedule na parkovišti až po DP a upozornění v návštěvnícké mapě a turistických novinách)*
 - *Komunikovat správné chování jako aktivní příspěvek ochraně hodnot území*
 - *Umístit odpadkové koše a kontejnery na tříděný odpad na parkovištích vyššího řádu, kde je zajištěn odvoz odpadu*
 - *Nepodporovat umísťování odpadkových košů volně v terénu*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Snaha uspokojit poptávku po pořádání hromadných sportovních akcí**
 - *Udělovat povolení v souladu s Limity KPNV, komunikovat důvody pro limity konkrétním organizátorům hromadných akcí (případně i prostřednictvím DM, které území jako vhodné k pořádání akcí prezentují)*
 - *Komunikovat jejich spolupráci na zlepšení stavu jako aktivní příspěvek ochraně hodnot území*
- **ad Nekoncepční řešení dopravy v návaznosti na sílící příliv návštěvníků**
 - *Podporovat koncepční řešení dopravy na úrovni krajů a obcí*
 - *V souvislosti s tím podporovat vznik kvalitních dopravních studií a modelů, studií dopadu stavu dopravní infrastruktury na situaci v území (parkování, provoz během různých částí roku, zlepšení/zhoršení situace pro místní obyvatele apod.), včetně narůstajícího provozu cyklistů na pěších/cyklotrasách*
 - *Zaměřit se na jednotný přístup k porušování zákazů vjezdu na území CHKO, zejména na lesních pozemcích, v okolí rybníků, vodních ploch a vodních toků a systematické využívání doprovodných infrastrukturních opatření – např. lepší využití*
 - *Komunikovat správné chování jako aktivní příspěvek ochraně hodnot území*
- **ad Poškozování fenoménů, které jsou důležité z hlediska biodiverzity a komunikace s veřejností, ale i cestovního ruchu a návštěvníckého zážitku**
 - *Podporovat šetrné obhospodařování krajiny a péče o jednotlivé přírodní a kulturní fenomény ve spolupráci s partnery*

- *Vyváženě komunikovat benefity a bariéry existence CHKO a omezení nutná k ochraně hodnot území*
- *Iniciovat a spolupracovat na realizaci osvětové kampaně o správném chování a jeho významu a aktivním přínosu pro ochranu hodnot území*
- *Prevence a odstraňování vzniklých škod – tam, kde je to možné*
- *Strážní služba v kritických místech – kde je relevantní od kompetentního orgánu (např. lesní, rybářská stráž, policie), jinak kde je to možné zajistit stráž ochrany přírody*
- *Jako součást opatření využít na nejexponovanějších místech tzv. toulavé interpretační průvodce, kteří v sobě kombinují osvětovou/informační činnost + monitorování a dohled*

Dlouhodobě rostoucí tlak na intenzivnější využívání populárních lokalit

Stav

Dlouhodobě vysoká návštěvnost v oblasti Devíti skal, Dářka, bezprostředního okolí Nového Města na Moravě a Žďáru nad Sázavou naráží na hranice únosnosti využití území návštěvníky.

POZN: Tento trend se však objevuje i u jiných lokalit v území a je pravděpodobné, že s větším tlakem veřejnosti na dovolenou trávenou doma (ne v zahraničí), bude míst přibývat. Obecná doporučení pak platí i u nich.

- **Organizace cestovního ruchu**
 - **Do oblasti Devíti skal, Dářka, Vysočina Arény, Žďáru nad Sázavou je soustředěna turistická nabídka**, čemuž odpovídá i zaměření propagace. Výsledkem je vysoká koncentrace návštěvníků.
- **Doprava**
 - **Parkování mimo parkovací plochy** z důvodů nedostatečné kapacity, neexistující infrastruktury či porušování zákazů vjezdu
- **Čistota**
 - **Problém s odpady a znečišťováním** okolí nejvytíženějších tras a turistických cílů
- **Tábořiště**
 - Nedovolené táboření
- **Stav fenoménů**
 - **Dochází k pohybu mimo značené trasy a k poškozování okolní cenné přírody**

Navržený směr rozvoje

Podporovat udržitelný rozvoj cestovního ruchu, který respektuje meze únosnosti území

(viz kapitola Limity KPNV)

- **ad Organizace cestovního ruchu**
 - **Koncentrace návštěvníků v oblasti Devíti skal, Dářka,....**
 - *Prosazovat řízení a plánování cestovního ruchu tak, aby se dále nepřetěžovaly části, které jsou již dnes intenzivně využívány, zohlednit KPNV (Limity)*
 - *Ve spolupráci s DM využívat KPNV a Limity k plánování prezentace území, vytváření produktů cestovního ruchu a směřování turistů k částem*

- infrastruktury a turistickým cílům v jiných, méně vytižených částech CHKO (v souladu s KPNV a Limity) a do oblastí za hranicemi CHKO*
- *Prezentovat skutečnou situaci v oblasti (nevytvářet představu idylického, liduprázdného místa), klást důraz na kvalitu zážitku návštěvníka, což by měl být společný zájem jak Správy CHKO, tak DM a poskytovatelů služeb*
 - **Pohyb mimo oficiální značené trasy**
 - *Nadále nezvyšovat návštěvnost kritických míst*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
 - **Rozšiřování nabídky, vytváření nabídky nových tras, aktivit a služeb v místě**
 - *Nesměřovat tok návštěvníků mimo stávající síť značených pěších a cyklistických tras (ve spolupráci s dalšími aktéry – viz dále doporučení u bodu Pohyb mimo oficiální značené trasy)*
 - *Nevytvářet nabídku, která by v sezónu zvyšovala v kritických místech návštěvnost a s ní i související problémy (špatná dopravní situace, nedostatečné hygienické zázemí, nelegální parkování)*
 - *Nevytvářet novou nabídku, aniž by v souvislosti s ní byla zároveň řešena dopravní situace, hygienické zázemí, parkování a provoz konkrétních turistických cílů*
- **ad Doprava**
 - **Parkování mimo parkovací plochy, porušování zákazů vjezdu**
 - *Spolupracovat s Policií ČR, Městskou policií, obcemi, LČR a dalšími hospodáři a důsledně dbát na dodržování omezení vyplývající ze zákona 114 a lesního zákona, pokutovat porušování zákazu vjezdu*
 - *Spolupracovat s majiteli pozemků, obcemi a LČR a hledat možnosti rozšíření legálních parkovacích ploch v kritických místech*
 - *Při legalizaci vhodných ploch pro odstavení motorových vozidel mimo silnice a místní komunikace použít právní nástroj vyhrazení míst se souhlasem orgánu OP, iniciovat žádosti*
 - *Komunikovat ve spolupráci s lokálními médii (rozhlas, tiskoviny, FB) rizika spojená s porušováním nedovoleného parkování a zákazů vjezdu (především riziko pro průjezd záchranné služby, hasičů apod.)*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů* **ad Čistota**
 - **Problém s odpadky a znečišťováním**
 - *U oficiálních parkovacích ploch vyřešit hygienické zázemí (WC) – podle významu nástupního místa, u hlavních by mělo být*
 - *Komunikovat pravidla chování v CHKO, podpořit kampaní (od cedule na parkovišti až po DP a upozornění v návštěvnícké mapě a turistických novinách*
 - *Odpadkové koše a kontejnery na tříděný odpad na parkovištích vyššího řádu, kde je zajištěn odvoz odpadu*
 - *Volně v terénu umístování odpadkových košů nepodporovat (pokud se zřizovatel písemně nezaváže odpadky pravidelně likvidovat)*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů* **ad Tábořiště**
 - **Nedovolené táboření**
 - *Spolupracovat s vlastníky pozemků, hospodáři, Policií ČR a Městskou policií a pokutovat porušování zákazů táboření a rozdělávání ohňů*

- *Hledat možnosti zřízení legálních míst k rozdělávání ohně a táboření a propagovat je*
- *Odstraňovat nelegální ohniště a tábořiště*
- *Komunikovat pravidla chování v chráněném území – základ viz Poďte s námi do přírody (aktivita AOPK ČR a ČSOP)*
<https://storymaps.arcgis.com/stories/a1dedf4666824024815946b66e6b8ded>
- *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Stav fenoménů**
 - ***Nepřipravovat, neprezentovat a nepropagovat akce, trasy a produkty cestovního ruchu, které vedou k poškozování chráněných fenoménů (zejména skály, rašeliniště a vodní toky a plochy mimo rekreační areály)***

Snižování zážitku návštěvníka v důsledku změn v krajině, které nezpůsobil cestovní ruch

Stav

Zánik stanovišť, unifikace krajiny (řepková a kukuřičná pole), **lesy poničené kůrovcovými těžbami** (vyjeté koleje, použití insekticidů, holiny) a **pokles druhové pestrosti, které jsou způsobeny současným hospodařením v krajině**. Dochází k zarůstání bezlesí, unifikaci zemědělsky obdělávaných pozemků, jednostranně zaměřenému hospodaření v lesích, oplocování pozemků ve volné krajině apod.

Navržený směr rozvoje

Podpora šetrného obhospodařování krajiny a péče o jednotlivé přírodní a kulturní fenomény ve spolupráci s partnery

- *Nadále realizovat praktická managementová opatření na podporu pestrosti přírody a krajiny*
- *Provádět osvětu týkající se probíhající klimatické změny a souvisejícího odumírání lesů a propagovat udržitelnější lesní hospodaření*
- *Spolupracovat s partnery na zachování krajinářsky hodnotných prvků v krajině (architektonické památky, pohledová místa, aleje apod.)*
- *Dlouhodobě zajišťovat a podporovat osvětu o tom, jak hospodařit tak, aby se podpořila biodiverzita, jak stavět, aby se zachoval krajinný ráz, tj. zachovaly hodnoty CHKO – např. setkání, besedy a exkurze s průvodcem pro místní obyvatele, chataře a chalupáře s cílem motivovat je k chování podporujícímu zachování pestrosti přírody a krajiny v okolí jejich nemovitosti (obhospodařování drobných ploch, odpovědné likvidace biologického a jiného odpadu, nakládání s vodami apod.)*
- *Při vhodných příležitostech (např. setkání TIC apod.) zajistit osvětu o důsledcích ztráty pestrosti ve vazbě na cestovní ruch – čím je krajina pestřejší, tím více toho může návštěvníkovi nabídnout. Pokud je pestrá, pořád je tam něco zajímavého a není to vázáno pouze na omezené období roku. – ve spolupráci s odborníky*
- *Realizovat taková opatření osvětová a hospodářská, která by umožnila akceptaci populací velkých šelem v regionu (osvěta, ochrana hospodářských zvířat)*

Problémy s parkováním a dopravou v území

Stav

- **V území převažuje individuální doprava, která na řadě míst působí problémy s parkováním.** Stoupá potřeba parkovacích míst, roste počet aut odstavených podél silnic, na nezpevněných plochách, na kraji lesa apod.
- **Území sice pokrývá síť veřejné dopravy,** která obsluhuje tradiční nástupní místa opatřená informačním systémem (mapy, rozcestníky KČT), **ale frekvence spojů velmi často neumožňuje její efektivní využití návštěvníky.**
- **Tipy na výlety a doporučené turistické trasy** jsou většinou zokruhovány a **počítají s využitím individuální dopravy a nepřímo ji tak podporují.**

Navržený směr rozvoje

Omezení individuální dopravy, podpora cestování veřejnou dopravou

- *Ve spolupráci s kraji a obcemi podporovat veřejnou dopravu s cílem omezit tlaky na zvětšování parkovišť na území CHKO (zastavování půdy); míň aut na silnicích znamená také větší bezpečí pro cyklisty i pro pěší.*
- *Ve spolupráci s krajem a DM dlouhodobě podporovat v území vytváření takových tipů na výlet, jejichž součástí bude využití hromadné dopravy a komunikovat to pak jako aktivní příspěvek návštěvníků k ochraně přírodních a kulturních hodnot Žďárských vrchů. Doporučovat např. aby návštěvníci alespoň jednou za svůj pobyt hromadnou dopravu využili nebo se v území pohybovali jinak než autem.*
- *I v oblasti propagace na turistických serverech důsledně podporovat vedení tras (např. Výleták apod.) s různými nástupními a cílovými body včetně návaznosti na veřejnou dopravu a délku cestování a s uvedením podrobnějších informací o cestování (odkaz na jízdní řád, cyklobus apod.). Jako příklad šetrnějšího spotřebitelského chování v chráněném území.*

Efektivitu opatření v této oblasti by také výrazně podpořila koncepční řešení uvedená výše u **Rostoucí tlak na intenzivnější turistické využití celého území CHKO – ad doprava:**

- *Podporovat koncepční řešení dopravy na úrovni krajů a obcí*
- *V souvislosti s tím podporovat vznik kvalitních dopravních studií a modelů, studií dopadu stavu dopravní infrastruktury na situaci v území (parkování, provoz během různých částí roku, zlepšení/zhoršení situace pro místní obyvatele apod.), včetně narůstajícího provozu cyklistů na pěších/cyklotrasách*

Limity využití území – popis ploch

Plochy byly navrženy dle Metodiky AOPK ČR 34.1, byly však zohledněny také specifika a aktuální potřeby území (proto jsou zde například rozepsána doporučení i k zónám A, nejen B). Materiál byl zpracován v úzké spolupráci s regionálním pracovištěm AOPK ČR a Správou CHKO Žďárské vrchy.

Plochy A

Obecný směr rozvoje

Pro zachování chráněných fenoménů je nezbytné:

- **STÁVAJÍCÍ ZPŘÍSTUPNĚNÍ POVAŽOVAT ZA DOSTATEČNÉ,**
- **NEZVYŠOVAT ZDE NÁVŠTĚVNOST, na několika místech je zpřístupnění nežádoucí** (viz poznámka u konkrétních segmentů),
- **PŘIZPŮSOBIT PROPAGACI ÚZEMÍ** tak, aby zohledňovala uvedené limity využití jednotlivých ploch a kvalitu návštěvnického zážitku. Nezvyšovat návštěvnost v plochách A znamená **nezvyšovat stávající intenzitu jejich propagace.**

Popis jednotlivých segmentů

U jednotlivých segmentů (lokalit) jsou popsány důvody zařazení do této kategorie. Segmenty **byly vymezeny na základě:** **a)** stávajících dochovaných přírodních biotopů, maloplošných zvláště chráněných území, výskytu zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin – zejména předmětů ochrany evropsky významných lokalit, klidových oblastí důležitých pro zachování populací velkých savců, významu těchto částí krajiny v Územním systému ekologické stability (ÚSES) a **b)** míry současného využívání návštěvníky, přičemž v úvahu byla brána především klidovost při stávajícím návštěvnickém provozu, což je charakteristika, kterou sami návštěvníci v souvislosti s CHKO Žďárské vrchy vnímají jako hodnotu.

Čísla indikují segmenty v doprovodné mapě. MAPA viz Přílohy.

Zkratky v textu: (N) PR = (národní) přírodní rezervace, (N) PP = (národní) přírodní památka, EVL = evropsky významná lokalita (součást evropské soustavy chráněných území Natura 2000)

Pro jednodušší orientaci jsou zóny rozděleny do 5 větších oblastí, u kterých se dá najít i podobné základní téma či typ fenoménu, což umožňuje snazší zapamatování:

Západ – Žďársko, Dářko, Ransko (voda, rašeliniště)

Severozápad – Veselý kopec, Hlinsko, Trhová Kamenice

Centrál západ – Herálecko (klid, lesy, louky)

Centrál východ – Křižánky a okolí (skály, lesy)

Východ – Novoměstsko (kopcovitá zemědělská krajina s hlubokými údolími řek)

Západ – Žďársko, Dářko, Ransko (voda, rašeliniště)

A4 Peperek

PP. Skalní útvary v bučině, omezený výhled.

Stávající problémy: pohyb mimo značenou žlutou trasu, vjezd cyklistů (po žluté KČT).

Doporučení

Pouze po turisticky značených cestách. Nenavádět do rezervace cyklisty po doporučených trasách, zvážit odstranění doporučené trasy (po levé hraně rezervace) z map. Nevést cyklo a tipy na výlety po žluté pěší KČT napříč rezervací.

A9 Pod Kamenným vrchem

PR a EVL, zejména podmáčené louky. *Není zpřístupněno.*

Doporučení

Zatím zachovat stávající režim bez zpřístupnění. Do budoucna jde o jednu z lokalit, kde by se dala prezentovat péče o louky v CHKO (mozaikovitá seč) a tento typ biotopu bez většího rizika. Lokalizace při frekventované cestě na Dářko by umožňovala oslovit větší skupinu návštěvníků.

A20 Mlýnský potok a Uhlířky

PP, meandrující potok v lese. Cenné stanoviště přirozeně meandrujícího toku mezi Losenickým rybníkem a Vepřovským novým rybníkem. Území mimo značené turistické trasy.

Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.

Doporučení

Nenavádět sem turistické trasy, nevyužívat k aktivitám typu rýžování apod. Hlídat případné vznikající doporučené cyklotrasy (stávající, které potok pouze přetínají a jsou vedeny po zpevněných cestách, problematické zatím nejsou).

A21 Branty

PR, hnízdění, cenné podmáčené louky.

Není zpřístupněno značenou trasou a zpřístupnění zde není žádoucí.

Dářko a Radostínské rašeliniště

(A22 Dářko, A23 Dářská rašeliniště, A24 Radostínské rašeliniště)

A22 Dářko

NPR. Ze zákona zakázán vstup mimo cesty a sběr lesních plodů a hub. Neprostupný terén, příkré stráně, ohrazená pastvina.

Stávající problémy: průjezd na kole po povalovém chodníku (Eurovelo)

Doporučení

Národní kategorie chráněného území – pohyb pouze po turisticky značených cestách (zde pouze modrá KČT / cyklo Eurovelo 4 a trasa NS Dářská rašeliniště. Problematický průjezd cyklistů – viz výše

A23 Dářská rašeliniště

EVL. Součástí území jsou dvě NPR – Dářko a Radostínské rašeliniště. Cenné území rašelinišť, hnízdění chráněných druhů ptactva.

Stávající problémy: využívání povalových chodníků cyklisty (modrá KČT okrajem NPR Dářko, trasa NS Dářská rašeliniště), sběr brusnic, houbaři pohybující se mimo cesty

Doporučení

Pouze po turisticky značených cestách. Na území celé EVL je zde sice minimum oficiálně značených tras a Eurovelo 4 je vedena po stávající modré KČT, ale právě v tom je problém (bezpečnostní riziko kolize s pěšími, snižování návštěvnického zážitku, poškozování povalového chodníku). Podobně došlo k poškození povalových chodníků na trase NS Okolo Zelené hory, kde byl stav už tak špatný, že si vyžádal uzavření celé stezky a rekonstrukci. Tento problém bude přetrvávat. Ideální by bylo přeložení cyklotrasy Eurovelo 4 (odbočit u rybníka Železný doleva na zpevněnou komunikaci a po 3km se napojit na značenou cyklotrasu 16 nebo 5061 do Radostína). Minimálně však umístit na místech vjezdu do NPR Dářko z obou stran panely, kde bude požadavek na sesednutí z kola vysvětlen (dostatečně velké písmo, podobné dopravnímu značení, snadno čitelné z větší vzdálenosti i při jízdě na kole).

Komunikovat toto omezení i prostřednictvím partnerů v informačních centrech.

V národních přírodních rezervacích je sběr hub a lesních plodů ze zákona zakázán.

Interpretace

Udržovat NS Dářská rašeliniště a související infrastrukturu. Při obnově zvážit změnu obsahu a více se zaměřit na souvislosti s klimatickou změnou, suchem a na přirozené funkce krajiny, zejména retenční schopnost. Doplnit o panely upozorňující na jízdu po povalovém chodníku na kole. Viz výše. Lokalita vhodná pro exkurze s průvodcem (což zvyšuje potřebu řešit průjezd cyklistů).

A24 Radostínské rašeliniště

NPR. Ze zákona zakázán vstup mimo cesty a sběr lesních plodů a hub. Větší část území podmáčená, část jsou hospodářské smrčiny.

Stávající problémy: vstup mimo cesty

Doporučení

Národní kategorie chráněného území – pouze po turisticky značených cestách, což je v této rezervaci pouze trasa NS Dářská rašeliniště.

A26 Štíří důl, Řeka

EVL. zahrnuje PR Řeka a PR Štíří důl. Podmáčená louka (hnízdění, rostliny), les ve strmém údolí potoka (nebezpečí pádu stromů, bez cestní sítě).

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Interpretaci směřovat do vedlejší zóny

Ransko a Ranská jezírka

(A27 Ransko – klidová zóna, A28 Ranská jezírka, A29 Ransko – NPR)

A27 Ransko

Klidová zóna. Zóna zahrnuje i PR Ranská jezírka a NPR + EVL Ransko

Stávající problémy: většinou pouze u rezervací – viz dále A28 a A29

Střetový bod: e = parkování v době květu bledulí, z pohledu OP příliš neohrožuje, spíše potenciální problém pro vlastníky luk a lesa

Doporučení

Pohyb uvnitř zóny pouze po turisticky značených cestách. Řešit parkování ve spolupráci s vlastníky pozemků.

A28 Ranská jezírka

Přírodní rezervace a evropsky významná lokalita. Jezírka po důlní těžbě v lese, důležité stanoviště pro obojživelníky. Zvýšení návštěvnosti není žádoucí.

Stávající problémy: vychozené pěšiny, nepovolený vjezd na kole do přírodní rezervace, poškození kořenových náběhů dřevin.

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Lokalitu více nepropagovat jako turistický cíl. Po obvodu síce vede i trasa NS Ranské polesí, ale zvážit při její případné obnově prezentaci rezervace. Především upozorňovat cyklisty, že by dovnitř na kole neměli vjíždět.

A29 Ransko

Národní přírodní rezervace. Ze zákona zakázán vstup mimo cesty. Bledule, klidová zóna velkých savců. Zvýšení návštěvnosti není žádoucí.

Stávající problémy: vstup do bleduliště (pohyb mimo značené cesty, což je v této kategorii rezervace proti zákonu – dochází k sešlapu, vyšlapané cestičky navádí k nevhodnému chování ostatní = špatný příklad)

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Lokalitu nepropagovat ještě více jako turistický cíl. Upozorňovat cyklisty, že na kole by dovnitř neměli vjíždět. Jediná oficiální značená cyklotrasa 4122 a trasa NS Ranské polesí, kterou cyklisté využívají, vedou po okrajích rezervace, což je v pořádku. Dbát na příkladné chování při realizaci exkurzí pro veřejnost – neukazovat cestu ostatním, nevyšlapávat množství cest, případné problematické chování využívat k vysvětlení toho, k čemu dochází.

Zvážit: vyznačení 1 přístupové cesty, kudy návštěvníci můžou (označit např. tyčkami se značkami či podobně, nemusí jít o trvalou infrastrukturu jako povalový chodník, který by mohl ve zbytku sezóny vadit např. údržbě). Vytvořit přechodně např. místo pro foto, které bude dobře přístupné i rodině s dětmi. Kombinovat s komunikací zákazů a vysvětlením. Zkusit postupně různé varianty a sledovat, jak se osvědčí. Trasy případně dle konkrétní sezóny přizpůsobit.

A41 Les na dolíku

PP, rozpadající se les, vzácná rostlinná populace s nejistou budoucností.

Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.

Doporučení

Neprezentovat jako turistický cíl. Vždy řešit v kontextu celé oblasti Veselého kopce a nabídky místních tras a aktivit (oblast Hlinska a Trhové Kamenice, tj. i za hranicí CHKO v Železných horách). Pokud vstup, pak nejlépe s průvodcem.

A42 Trhovokamenické rybníky

PP. V těsné blízkosti Trhové Kamenice a sousední CHKO Železné hory. V rákosinách rybníků hnízdění zvláště chráněných druhů ptactva, v podmáčených loukách zvláště chráněné druhy rostlin. Území je zčásti terénně nepřístupné. *Větší zpřístupnění není žádoucí.*

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Po hranici prochází turistické trasy a místní okruhy – Matulova stezka (červená) a turistická zelená. Území s vyšším pohybem návštěvníků v souvislosti s oblastí Veselého kopce. Vždy řešit v kontextu Veselého kopce a místního řízení cestovního ruchu v okolí Hlinska a Trhové Kamenice (i za hranicí, na území CHKO Železné hory). Nové cesty a trasy konzultovat s AOPK ČR.

A16 Olšina u Skleného

PR, cenné podmáčené louky.

Není zpřístupněno značenou pěší trasou (po hraně je vedena doporučená cyklotrasa po zpevněné komunikaci) a zpřístupnění zde není žádoucí.

Žákova hora a okolí

(A30 Žákova hora – klidová zóna, A32 Žákova hora – NPR, A31 Brožova skála)

A30 Žákova hora

Klidová zóna, její součástí je NPR a EVL Žákova hora a PP Brožova skála. V NPR (národní kategorii maloplošných chráněných území obecně) je ze zákona zakázán vstup mimo cesty.

Stávající problémy: nepovolené vjezdy motorových vozidel, pohyb mimo značené cyklotrasy (cyklisté) a pěší trasy (pěší), sběrači vzácných hub

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených trasách určených pro daný typ uživatelů (zejména cyklisté po cyklotrasách). Nevyznačovat bez konzultace se správou CHKO a lesními hospodáři další značené pěší a cyklotrasy, nevést tudy bez konzultace ani doporučené trasy. Doporučené trasy ideálně vůbec nenavádět do této klidové zóny, i když jsou vedeny po zpevněných cestách, protože navádí cyklisty tam, kde pak sjíždí z trasy a využívají i značených tras pro pěší.

Střetové body: r, s, g – s = kapacitní parkovací plocha, která ale bývá zaplněna a vjíždí se odtud i dál do zákazu vjezdu, r = nelegální parkování, manipulační plocha u rybníka, v době zvýšené těžební činnosti v lese konflikt s hospodářským provozem, g = nelegální parkování, manipulační plocha, hlavně houbaři

Interpretace: zákaz sběru vzácných hub v rezervaci komunikovat ve spolupráci s médii, podobně jako pohyb po rezervacích a v klidových zónách. Potenciálně vytvořit program o houbách v Domě přírody ŽV a je-li to možné, spolupracovat s mykology.

A31 Brožova skála

PP. Skalní mísy. V klidové zóně. Není zde vyhrazen oficiální lezecký terén – ve skále by neměly být vedeny trasy, tj. umístěny v ní úchyty pro jištění. ČHS zde žádné trasy nemá.

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených trasách.

A32 NPR Žákova hora

NPR. Ze zákona zakázán vstup mimo cesty a sběr hub a lesních plodin. „Prales“ samotný pro běžné turisty terénně neprostupný, nebezpečí pádu stromů.

Stávající problémy: pohyb mimo trasy, sběrači vzácných hub, nelegální vjezd do NPR na kole mimo značené trasy, všude, kde cyklisté využívají pěší trasy – nebezpečí kolize (důvodem je rychlost jízdy, sklon terénu či úzké pěšiny).

Doporučení

Pouze po turisticky značených cestách. Pohyb mimo značené turistické trasy je zde proti zákonu, hrozí také nebezpečí zranění.

Interpretace: zákaz sběru vzácných hub v rezervaci komunikovat ve spolupráci s médii, podobně jako pohyb po rezervacích a v klidových zónách. Potenciálně vytvořit program o houbách v Domě přírody ŽV a je-li to možné, spolupracovat s mykology. Udržovat NS Žákova hora. Při obnově změnit tematické zaměření – komunikovat význam stabilnějších ekosystémů (jako prales na Žákové hoře) vs málo stabilní porosty hospodářských lesů.

A33 Kamenný a Šindelný vrch

Klidová zóna. Rozsáhlé území bez atraktivních turistických cílů.

Stávající problémy: neoficiální, neschválené doporučené cyklotrasy

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Nevyznačovat bez konzultace se správou CHKO a lesními hospodáři další značené pěší a cyklotrasy, nevést tudy bez konzultace ani doporučené trasy.

A34 Suché kopce

PP. Hnízdění chráněných druhů ptactva, vzácné byliny.

Doporučení

Pouze po turisticky značených cestách. Prochází tudy žlutá pěší KČT, cyklo jsou vedeny mimo rezervaci a je to takto značeno i v mapách (KČT, SHOCart a mapy.cz) – tento stav zachovat, nenavádět cyklotrasu přes rezervaci.

A35 Zlámanec (2 části)

PP. Rybník a jeho okolí a podmáčené louky poblíž rybníka, z velké části nepřístupné území.

Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.

A36 Návesník

PP. Rybník a podmáčené louky okolo, z velké části nepřístupné území.

Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.

A37 Utopenec

PP. Rybník a podmáčené louky okolo, z velké části nepřístupné území.

Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.

A38 Krejcarský les

Klidová zóna. Rozsáhlé území bez lákavých turistických cílů.

Stávající problémy: neoficiální, neschválené doporučené cyklotrasy

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Nevyznačovat bez konzultace se správou CHKO a lesními hospodáři další značené pěší a cyklotrasy, nevést tudy bez konzultace ani doporučené trasy.

Interpretace: V zóně je NS Borovice lánská (LČR), která je v současné době ve špatném stavu. Stála by však za obnovu (možnost prezentace pěstování vhodných dřevin na rašeliništích a téma obnovy lesa). Její trasa vede po značené cyklo 4120.

A40 Louky v Jeníkově

PP, podmáčené louky, hnízdění chráněných druhů ptactva.

Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.

A43 Chotáry

EVL. Podmáčené louky u Chlumětína, hnízdění chráněných druhů ptactva, vzácné byliny. Nepřístupný terén. *Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.*

Doporučení

Interpretaci směřovat do vedlejší zóny B46 – Volákův kopec a okolí.

A44 Bahna

PP. Podmáčené a terénně nepřístupné.

Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.

Doporučení

Přístup po žluté pěši turistické trase, která vede po západní hraně rezervace. Je zde panel, vstup dále do území není žádoucí. Zvážit odstranění doporučených cyklotras: Ovčín a Dědová směr Čachnov (což by mohlo pomoci i lokalitě A70 Bučina-Spálený kopec viz výše).

A48 Bučina-Spálený kopec

PP, les v samovolném vývoji, padající stromy.

Není zpřístupněno a zpřístupnění zde není žádoucí.

Doporučení

Prochází tudy zelená pěší KČT. Držet se trasy, panel MZCHÚ zde je. Nenechávat k pohybu mimo trasu, riziko úrazu – pád stromů. Nevést tudy po zelené KČT žádné cyklotrasy, nedoporučovat pro cyklisty.

Centrál východ – Křižánky a okolí (skály, lesy)

Milovské Perničky a okolí

(A49 Milovsko Perničsko + A50 Zkamenělý zámek + A51 Rybenské Perničky + A52 Milovské Perničky + A53 Čtyři palice)

A49 Milovsko Perničsko

Klidová zóna. Rozsáhlé lesnaté území se sítí turistických tras, které vedou především po okrajích. Zahrnuje několik MZCHÚ.

Stávající problémy: neoficiální, neschválené doporučované cyklotrasy, které využívají i pěších značených tras (červená hřebenová) a v nebezpečných úsecích zvyšují riziko kolize s pěšími.

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Nevyznačovat bez konzultace se správou CHKO a lesními hospodáři další značené pěší a cyklotrasy, nevst tudy bez konzultace ani doporučené trasy. Zvážit vhodnost vedení cyklo po trase červené KČT Karlštejn – Pustá Rybná.

Interpretace: zvolit vhodný způsob prezentace Čtyř palic a problémů se skalami a návštěvností skal spojených na přístupu z trasy NS Milovy (z NS je na Čtyři palice značená odbočka).

A50 Zkamenělý zámek

Přírodní památka. Skalní útvar, hradiště. V klidové zóně.

Stávající problémy: rozdělování ohně (proti zákonu – porušuje lesní zákon + zákon na ochranu přírody, v rezervacích není rozdělování ohně dovoleno)

Doporučení

Pohyb pouze po značených trasách. Nezvýšovat návštěvnost. Kontrola ohnišť (ohniště odstraňovat).

Interpretace: panel k MZCHÚ zde je, případně doplnit další způsob prezentace problémů se skalami a návštěvností skal spojených + nebezpečí rozdělování ohňů. Využít možnosti doplnit informaci o DP Žďárských vrchů, kde je tato tematika prezentována.

A51 Rybenské Perničky

Přírodní památka. Skalní mísy. V klidové zóně.

Stávající problémy: pohyb mimo pěšiny, po skalách, po velké ploše

Doporučení

Pohyb pouze po značených trasách. Nezvýšovat návštěvnost.

Interpretace: panel k MZCHÚ zde je, případně doplnit další způsob prezentace problémů se skalami a návštěvností skal spojených. Využít možnosti doplnit informaci o DP Žďárských vrchů, kde je tato tematika prezentována.

A52 Milovské Perničky

PP, skalní mísy, v klidové zóně

Stávající problémy: pohyb mimo pěšiny, po skalách, po velké ploše

Doporučení

Pohyb pouze po značených trasách. Nezvýšovat návštěvnost.

Interpretace: panel k MZCHÚ zde je, případně doplnit další způsob prezentace problémů se skalami a návštěvností skal spojených. Využít možnosti doplnit informaci o DP Žďárských vrchů, kde je tato tematika prezentována.

A53 Čtyři palice

PR. Oblíbený lezecký terén, každoroční hnízdění krkavců.

Stávající problémy: nerespektování omezení vstupu a horolezecké činnosti, parkování a vjezdy do zákazu vjezdu

Doporučení

Ideálně pouze po turisticky značených cestách. Porušování zákazu lezení řešit ve spolupráci s ČHS. Parkování a vjezdy s kompetentními orgány a vlastníky pozemků.

Interpretace: zvolit vhodný způsob prezentace Čtyř palic a problémů se skalami a návštěvností skal spojených na přístupu z trasy NS Milovy (z NS je na Čtyři palice značená odbočka). Využít k prezentaci tématu ochrany skal a problematiky rušení hnízdících ptáků expozice v Domě přírody ŽV a případných tematických programů pro návštěvníky a školy.

A54 Meandry Svatky

PR, meandrující řeka, podmáčené louky, hnízdění chráněných druhů ptáků, místy neprostupný terén. Zpřístupnění pouze po stávajících zpevněných komunikacích. Větší zpřístupnění dovnitř rezervace zde není žádoucí.

Doporučení

Územím částečně prochází značená zelená a žlutá pěší KČT a je zde vedena NS Milovská.

Interpretace: udržovat NS, která patří mezi nejzdařilejší v CHKO z hlediska informační hodnoty a zážitku návštěvníka. V případě obnovy se zaměřit více na témata z klíčových sdělení KPNV, která souvisí zejména se zadržováním vody v krajině.

Pohledecká skála a okolí

(A12 Pohledeckoskalsko + A13 Vlčí kámen)

A12 Pohledeckoskalsko

Klidová zóna.

Stávající problémy: Nepovolené vjezdy motorových vozidel. Neoficiální, neschválené doporučované cyklotrasy, které využívají i pěších značených tras. Střetový bod I: Koníkov – nelegální parkování houbařů.

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Nevyznačovat bez konzultace se správou CHKO a lesními hospodáři další značené pěší a cyklotrasy, nevést tudy bez konzultace ani doporučené trasy. U vyznačených doporučených tras prověřit jejich vedení a problematické odstranit či odklonit. Nepovolené vjezdy řešit ve spolupráci s majiteli pozemků a obcí.

A13 Vlčí kámen

PP, rozpadající se bučina. Není zpřístupněno a zpřístupnění ani není žádoucí.

Doporučení

Pohyb pouze po turisticky značených cestách. Opatrnost při vstupu do lesa.

Interpretace: téma panelu MZCHÚ – doupné stromy. Na lokalitě je památník posledního vlka na Vysočině, příležitost pro interpretaci tématu velkých šelem a klidových území. Odkaz i na Dům přírody Žďárských vrchů, kde se mohou dozvědět víc (i formou případného speciálního tematicky zaměřeného programu pro návštěvníky). Prochází tudy NS Po stopách posledního vlka – potenciál na úpravu obsahu při případné obnově stezky.

Plochy B

Jsou zde popsány 2 typy ploch B:

1) plošná zóna B, kde je dobré řídít se základními, obecnými pravidly

2) konkrétní zóna B s přiřazeným číselným kódem, kde jsou navíc navržena specifická opatření – viz dále Popis jednotlivých segmentů.

Rozdíl mezi plochami A a plochami B není v hodnotě z hlediska ochrany přírody a krajiny, protože i v zónách B se jedná o hodnotná území (!) – z tohoto důvodu jsou také odlišena od zbytku území CHKO. Rozdílem je často větší zátěž z hlediska využití území návštěvníky (ať už stávající nebo očekávaná), proto je do B zařazena např. většina masivně turisticky navštěvovaných a rekreačně využívaných skalních útvarů.

Obecný směr rozvoje

Pro zachování chráněných fenoménů je nezbytné

- **AKTIVNĚ USMĚRŇOVAT NÁVŠTĚVNÍKY** v daném místě, ale i celkově na území CHKO a před příjezdem do území (formovat očekávání),
- **PROVÁDĚT OPATŘENÍ K OMEZENÍ POČTU NÁVŠTĚVNÍKŮ** tam, kde hrozí překročení hranice únosnosti pro danou přírodní lokalitu,
- **PŘÍZPŮSOBIT PROPAGACI ÚZEMÍ** tak, aby zohledňovala uvedené limity využití jednotlivých ploch B a kvalitu návštěvnického zážitku.

1) plošná zóna B – základní pravidla

- **stále se jedná o cenné části území, proto jsou odlišena od zbytku CHKO**
- **využít ji k větší ochraně zón A**,
tj. odklonit sem (a do částí mimo A a B) část provozu a pozornost z přilehlých zón A
toto může znamenat např. odklonit sem případné trasy, které bude potřeba přeložit ze zón A, či nabídnout návštěvnickou infrastrukturu, která by v zóně A koncentrovala návštěvníky
- **cíleně a dlouhodobě řešit parkování a porušování zákazů vjezdu** (ve spolupráci s lesními hospodáři, obcemi a dalšími majiteli pozemků)
- **vedení jakýchkoliv pěších a cyklotras** (značených i doporučených) konzultovat s AOPK ČR
- **nenavádět cyklisty na pěší trasy, kde je riziko kolize** (úzké pěšiny, členitý terén, větší sklon i na zpevněné široké cestě), **vždy v souvislosti s propagací tras komunikovat zásady vzájemné ohleduplnosti**
- **nové produkty cestovního ruchu, včetně tipů na výlety, by měly respektovat tyto limity**

2) konkrétní zóny B s přiřazeným číselným kódem – platí pro ně také základní pravidla + další doporučení viz dále Popis jednotlivých segmentů.

Popis jednotlivých segmentů

Jednotlivé segmenty byly vymezeny na základě:

a) stávajících dochovaných přírodních biotopů, maloplošných zvláště chráněných území, výskytu zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin – zejména předmětů ochrany evropsky významných lokalit, klidových oblastí důležitých pro zachování populací velkých savců a významu této části území v Územním systému ekologické stability (ÚSES),

b) míry současného využívání návštěvníky,

c) předpokladů budoucích záměrů s ohledem na nástupní místa a nové záměry v blízkém okolí.

Dále byly zahrnuty

d) segmenty potenciálně velmi vhodné pro interpretaci, kde však není možné míru návštěvnosti do budoucna objektivně odhadovat.

Čísla indikují segmenty v doprovodné mapě.

Použité zkratky: (N)PR = (národní) přírodní rezervace, (N)PP = (národní) přírodní památka, EVL = evropsky významná lokalita, součást evropské soustavy chráněných území Natura 2000

Západ – Žďársko, Dářko, Ransko (voda, rašeliniště)

B1 Vetla

EVL Vetelské rybníky. Soustava rybníků, kuňka obecná, vodní ptactvo. Turistická zóna města Žďár nad Sázavou. Kolem prochází značená pěší červená KČT. Zpevněná cestní síť navádí návštěvníky i dovnitř (vycházkové místo). Po červené je vedena i doporučená cyklo. Zvýšení provozu znamená potenciální zvýšení rizika kolize.

Doporučení

Zachovat stávající stav. K osvětě využít v případě potřeby – podobně jako B65 – Nivy Fryšávky, ale více se zaměřit na lokalitu jako důležité stanoviště pro s vodními biotopy spojenou faunu, jejich význam v ekosystému, indikátory čistoty prostředí. Lokalita vhodná pro exkurze s průvodcem – blízkost města a odborníků ze správy CHKO.

B2 Babín

EVL Babínský rybník. Zachovalé rašeliniště nad rybníkem, pod rybníkem těžené. Důležité stanoviště pro obojživelníky, vážky. Koupání v rybníce.

Zachovalé rašeliniště zpřístupněno není, terénně nepřístupné. Do zbylých částí volný přístup dle vodního stavu. Tůň vysychají, k interpretaci je vhodná jen část pod hrází rybníka, rašeliniště ne.

Doporučení

NS Babín – zachovat infrastrukturu, při obnově interpretaci více přizpůsobit tématům KPNV a vymyslet lepší interpretaci zejména pro nezáživný úsek trasy od Křížku do Žďáru. Zvážit odstranění doporučených cyklotras v oblasti kolem rybníka: od Nového Veselí odbočka ze značené 4369 vedoucí souběžně se žlutou turistickou ve směru Holetín a navazující doporučené trasy z Holetína směr Babín, rybník a dále ke Křížku + trasu po hrázi rybníka Babín a dále po zpevněné komunikaci směr Hamry nad Sázavou. Viz výsek mapy pro B2 na konci kapitoly. Kritický úsek souběhu pěší trasy a neoficiálně cyklisty využívané trasy v této oblasti je po značené žluté a modré KČT na břehu Matějovského rybníka. Dále kvůli sklonu vozovky strmý úsek komunikace od Křížku do Žďáru.

Interpretace: Vhodná jen část lokality (viz výše u popisu). Udržovat NS Babín, nejen jako naučnou stezku, ale i jako dobrou trasu přístupnou ze Žďáru nad Sázavou. V případě obnovy NS zaměřit obsah více na aktuální témata spojená s vodou a jejím úbytkem apod. Je potřeba zlepšit značení na trase NS (zejména u rybníka) a interpretaci na nudném úseku trasy na příchodu do Žďáru. Návštěvu NS Babín je možné spojit s návštěvnou NS Okolo Novoveselského rybníka u Nového Veselí (propagace pouze po dohodě s obcí, kvůli zvýšení návštěvnosti), kde jsou témata vody velmi dobře prezentována.

B3 Rozštípená skála

PP. Skalní útvar se zbytkem suťových lesů. Na přístupu k technické památce Šlakhamr, značená turistická pěší červená a žlutá. Celoroční lezení.

Doporučení

Nevést po pěších trasách skrz rezervaci cyklotrasy. Zlepšit v oblasti orientaci a značení – přístup od parkovacích ploch ke Šlakhamru.

B5 Dívka

EVL. Soustava rybníků, kuňka obecná, turistická zóna města Žďár nad Sázavou.

Doporučení

Vedení značených a doporučovaných tras konzultovat s AOPK ČR. Pozor na vedení cyklotras po pěších trasách, riziko kolize. Pokud bude využito ke komunikaci s návštěvníky, vysvětlit, v čem spočívá význam EVL a význam podobných míst pro odpočinek a relaxaci (klíčové sdělení 1h). Příležitost pro prezentaci spolupráce s rybáři, představení fungujícího rybníčního ekosystému, druhů na lokalitě.

B6 Louky u Černého lesa

EVL. Zahrnuje stejnojmennou PP (viz B62). V blízkosti zámku Žďár nad Sázavou a kláštera Zelená hora. Území intenzivně využívané návštěvníky Muzea nové generace a kláštera Zelená hora. Navázáno na návštěvnickou infrastrukturu spojenou s těmito oblíbenými turistickými cíli.

Stávající problémy: okruh NS je určen jen pro pěší, je však intenzivně využíván i cyklisty (porušují zákaz vjezdu na kole, jedná se o turisty, ale zejména místní, kteří si tudy zkracují cestu) a běžci. Zatížení přispělo ke zhoršení stavu povalových chodníků po trase stezky a vyžádalo si její uzavření z důvodů bezpečnosti.

Doporučení

Další infrastrukturu budovat pouze v konzultaci s AOPK ČR, pohyb pouze po značených trasách.

Interpretace: udržovat funkční NS Okolo Zelené hory (v majetku města, prochází rekonstrukcí). V případě obnovy obsahu panelů více zaměřit na aktuální témata spojená s CHKO, zejména na konkrétní význam péče o přírodu a krajinu v době klimatické změny, jako příklad využít význam lokality pro obyvatele města (lepší klima, odpočinek). Vhodná lokalita pro propagaci činnosti AOPK ČR i Domu přírody ŽV.

B7 Staviště

EVL. Pouze tok řeky, chráněné vodní organismy, okolí turistická zóna města Žďár nad Sázavou. Kolem toku nevedou značené turistické trasy.

Doporučení

Zachovat stávající stav, více nezpřístupňovat, nepropagovat. Komunikovat spíše nepřímou v souvislosti s tématem ochrany tohoto typu vodních toků a jejich významem pro zachování vodního režimu krajiny.

B8 Díly u Lhotky

PP. Jediná přístupová cesta, mimo značené trasy. *Větší zpřístupnění není žádoucí.*

Doporučení

Zachovat stávající stav.

B25 Doubravniček

EVL. Rybník s navazujícími podmáčenými loukami v oblasti Dářka. Obojživelníci, vzácné druhy rostlin. *Není zpřístupněno, využíváno spíše místními.*

Doporučení

Zachovat stávající stav.

Severozápad – Veselý kopec, Hlinsko, Trhová Kamenice

B45 Ratajské rybníky

EVL a PP. V blízkosti města Hlinska. V oblasti je množství zahrádek a rekreačních objektů. PP.

Turistická zóna města Hlinsko. Z velké části terénně nepřístupné.

Stávající problémy: zahrádkáři vyvážejí odpad na hranice rezervace, chataři vjíždí auty všude, po celé oblasti.

Doporučení

Interpretace: Zvážit příležitostné přednášky pro místní a zahrádkáře/chataře, které by potenciálně mohly vést k menší míře porušování zákazů spojených s nelegálním ukládáním odpadu a nelegálními vjezdy či parkováním. Případné postihy řešit ve spolupráci s městem.

Centrál západ – Herálecko (klid, lesy, louky)

B17 Sklenské louky

PP. 2 části podél silnice do Skleného. *Není zpřístupněno a zpřístupnění není žádoucí.*

Doporučení

Zachovat stávající stav, navštěvují spíše jen místní. Cesty budovat a trasy vyznačovat pouze po konzultaci s AOPK ČR.

B18 Světnovské údolí

PP. Navštěvováno na jaře v době květu bledulí.

Stávající problémy: vstup do bledulišť, v době květu bledulí, nelegální vjezd a parkování

Doporučení

Doporučovat, kde při návštěvě v době kvetení parkovat. Parkování a nelegální vjezdy řešit ve spolupráci s obcí. Zvážit vytvoření okružní pěšiny či trasy, která by byla v době kvetení vyznačena (např. fáborky), bezpečně by návštěvníky dovedla dovnitř a zase zpět a umožňovala fotit.

Interpretace:

Lokalita vhodná pro prohlídku s průvodcem v době kvetení. Případně i přednášku pro místní a chataře a chalupáře v oblasti Cikháje. Nedaleko provedeny z PPK revitalizace a nově zbudovány rybníky, které by bylo možné využít k propagaci podpory přirozených funkcí krajiny – zadržování vody v krajině, ekologická stabilita, PPK. Předpokládá to však, že a) bude souhlasit majitel, b) bude zajištěn přístup ze značené trasy a c) bude jasně komunikováno, o co jde a proč k rybníkům přitahujeme pozornost.

B19 Tisůvka

PP. Dnes je lokalita již méně navštěvovaná, býval odsud výhled na Žďár.

Doporučení

Nepropagovat více jako turistický cíl pro cyklisty. Nenechávat cyklisty po červené pěši turistické na vrchol. Využít lokality k apelování na ohleduplnost k ostatním uživatelům tras. Pokud odsud bude znova výhled na Žďár, stane se automaticky cílem, pak bude navíc potřeba zvážit vedení doporučených cyklotras v okolí.

B39 Údolí Chrudimky

EVL. Podmáčené louky a tok řeky Chrudimky od Dědova až téměř po vodní nádrž Hamry. Většina území není terénně přístupná. Stávající značené pěší trasy přímo k řece ani návštěvníky nenavádí. Okolím vedou žlutá, zelená, modrá KČT.

Doporučení

Zachovat stávající stav.

Interpretace: Částí území prochází trasa Vlastivědné stezky Krajem Chrudimky. Při případné obnově stezky zvážit změnu jejího zaměření více na témata komunikující řeku samotnou, případně důležitost řek na území CHKO. Vzhledem k délce trasy (celý tok řeky) zvážit i změnu formy interpretace na jiné médium – např. virtuálního průvodce s využitím historických fotografií míst, která dnes již nejsou na řece vidět kvůli porostu či audioprůvodce.

B46 Volákův kopec

PR. Nejrozsáhlejší luční rezervace v CHKO. Ochrana silně ohroženého tetřívka obecného – poslední lokalita v CHKO.

Stávající problémy: rozdělování ohně, vjezdy autem a čtyřkolkami

Doporučení

Do této zóny směřovat interpretaci a odklonit pozornost od zóny A14 Chotáry. Problematické chování (zejména vjezdy, parkování, čtyřkolky, rozdělování ohně) řešit ve spolupráci s obcí a policií ČR. Zřízení oficiálního tábořiště by mělo smysl pouze za předpokladu, že bude řešit část problémů, které zde momentálně jsou. Jednat o této možnosti s obcí, případně dalšími správci a vlastníky pozemků.

B47 U Tučkovy hájenky

PP. Podmáčené louky se vzácnými mokřadními druhy. Část nepřístupný terén, v části je pěšina. Hájenku využívají skauti. *Větší propagace není žádoucí.*

Doporučení

Zachovat stávající stav, není vhodné přitahovat sem více pozornosti.

Centrál východ – Křižánky a okolí (skály, lesy)

B50

PP. Nejvyšší bod Žďárských vrchů, snadno přístupný, velmi oblíbený.

Stávající problém: vysoká návštěvnost, bezpečnostní riziko při vstupu do přiléhajících lesů (kůrovcem napadené porosty, těžba), v oblasti kolem nejsou žádné oficiální cyklotrasy, ale cyklisté využívají cestní síť a turistické pěšiny (i náročnější úseky na modré a žluté) – velké riziko kolize s pěšími, snižování návštěvnického zážitku

Doporučení

Zvážit zrušení doporučené cyklotrasy v úseku po modré pěši ze severu od napojení na 4337 (oficiální) až po odbočku k Devíti skalám (žlutá - pravý úhel). Zachovat pro cyklisty příjezd pouze po žluté z jihu od rozcestí Devět skal (červená). Viz výsek mapy B50 na konci kapitoly.

Komunikovat riziko střetu s pěšími a apelovat na ohleduplnost k ostatním uživatelům tras.

Upozorňovat na práce v lese a riziko pádu stromů při vstupu do kůrovcem zasažených lesních porostů. Využít odpočívadel na přístupu na Devět skal (ale ne lokalitu samotnou!) k upozornění na DP ŽV a ke klíčovému sdělení 1b.

B55 Bílá skála

PP. V turisticky oblíbené oblasti kolem Devíti skal.

Stávající problémy: nerespektování povoleného období pro lezení, rozdělování ohně

Doporučení

Lokalita, která je při hlavní trase a je velmi těžké z ní aktivity vyloučit. Porušování zákazu lezení v době mimo povolení řešit ve spolupráci s ČHS a poskytovateli služeb v oblasti sportovní činnosti a lezeckých aktivit. V době mimo povolení se na lokalitu více zaměřit a využít strážní služby. Rozdělování ohňů (porušování lesního zákona i zákona 114): sledovat, uklízet, řešit domluvou, případně postihovat ve spolupráci s kompetentními orgány.

B57 Lisovská skála

PP. Skalní hřib na vrcholu

V blízkosti hlavní trasy, jeden z propagovaných vyhlídkových bodů (Za nejkrásnějšími výhledy).

Stávající problémy: nerespektování povoleného období pro lezení

Doporučení

Porušování zákazu lezení v době mimo povolení řešit ve spolupráci s ČHS a poskytovateli služeb v oblasti sportovní činnosti a lezeckých aktivit. V době mimo povolení se na lokalitu více zaměřit a využít strážní služby.

Interpretace:

Vysvětlit důvody pro omezenou dobu lezení, aby ji chápali i návštěvníci, kteří nelezou. Umístit upoutávku na DP – např. na zadní stranu panelu k MZCHÚ (využít expozice v Domě přírody ŽV a případných tematických programů pro návštěvníky a školy k prezentaci tématu ochrany skal).

B58 Černá skála

PP. Skalní útvar ukrytý v lese.

Stávající problémy: nerespektování povoleného období pro lezení

Doporučení

Mimo hlavní trasy, žádná značená trasa sem nevede. Stav zachovat, nepropagovat jako cíl. Porušování zákazu lezení v době mimo povolení řešit ve spolupráci s ČHS a poskytovateli služeb v oblasti sportovní činnosti a lezeckých aktivit. V době mimo povolení se na lokalitu více zaměřit a využít strážní služby.

B59 Malinská skála

PP. Hnízdění zvláště chráněných druhů. Porosty pod skálou napadeny kůrovcem. Jeden z propagovaných vyhlídkových bodů (Za nejkrásnějšími výhledy). Stávající problémy: nerespektování povoleného období pro lezení

Doporučení

Držet se značených tras. Zvážit odstranění doporučených cyklotras – viz výřez mapy B59 na konci. Porušování zákazu lezení v době mimo povolení řešit ve spolupráci s ČHS a poskytovateli služeb v oblasti sportovní činnosti a lezeckých aktivit. V době mimo povolení se na lokalitu více zaměřit a využít strážní služby. Upozorňovat na práce v lese a riziko pádu stromů při vstupu do kůrovcem zasažených lesních porostů.

B60 Drátenická skála

PP. Skalní útvar. Celoročně lezená skála, oficiální lezecký terén. Vzhledem k lokalizaci a infrastruktuře kolem asi nejpopulárnější v celé CHKO.

Stávající problémy: neukáznění a hluchí horolezci, organizované akce, vjezd autem do zákazů vjezdu. Problém zejména při příležitostném hnízdění krkavců.

Doporučení

Režim lezení a chování lezců řešit ve spolupráci s ČHS a poskytovateli služeb v oblasti sportovní činnosti a lezeckých aktivit. Ti mají šanci apelovat na lepší chování, které vede k respektu k horolezeckému sportu a lezeckým dovednostem. Využít případné spolupráce se známými osobnostmi, které sami lezou a lidé je respektují. Nelegální vjezdy řešit ve spolupráci s majiteli pozemků a obcí. Uzavírání konkrétně této lokality v době hnízdění bude způsobovat trvale konflikty s lezci a poskytovateli služeb v této oblasti a není pravděpodobné, že by bylo efektivní.

Východ – kopcovitá zemědělská krajina s hlubokými údolími řek

B61 Damašek

PR. Hodně podmáčené louky, které pravidelně kosí dobrovolníci. Přístup pouze na hranici, okolo rezervace po značené turistické modré.

Doporučení

Zachovat stávající zpřístupnění.

Interpretace: Využít k interpretaci péče o cenné lokality a zapojení do praktické ochrany přírody (dobrovolníci, obce, zájmová sdružení apod.) Klíčové sdělení 2c.

B62 Údolí Svratky

EVL. Podmáčené louky a tok řeky Svratky v úseku mezi Borovnicí, Lačnovem a Krásnou, Mrhovem. Místně zpřístupněno, oblastí kolem řeky je vedena v některých částech žlutá turistická trasa.

Doporučení

Zachovat stávající stav. K osvětě využít v případě potřeby – je zde plánován rozsáhlý projekt na revitalizaci. Podobně jako u B10, vhodným komunikačním prostředkem je vizuální médium.

B63 Prosička

PP. Jedno z vyhlídkových míst Za nejkrásnějšími výhledy. Lezecký terén, ale doba lezení je omezena.

Doporučení

Kolem skal prochází značená pěší turistická modrá. Nenechávat na ni cyklotrasy, nepropagovat jako turistický cíl pro cyklisty.

B64 Štarkov

PP. Skalní hrad, archeologická aktivita, hnízdění.

Stávající problémy: táboření (hluk) v době hnízdění zvláště chráněných druhů ptáků, rozdělávání ohně.

Doporučení

Rozdělávání ohně obecně nepovolovat, nebezpečný precedent a není možné povolovat jinde v území na lesních pozemcích. Pokud povolení, pak adresně na osoby či organizace + časově specificky na akce. Nepovolené táboření a ohně řešit ve spolupráci s vlastníkem pozemků, Stráží přírody, případně dalšími partnery.

Interpretace:

V době hnízdění místo navštěvovat a kontrolovat, v této době dobrá lokalita pro toulavou interpretaci – strážce/průvodce.

B65 Niva Fryšávky

EVL. Podmáčené louky a tok řeky Fryšávky, zachovalá říční krajina. Částečně zpřístupněno.

Doporučení

Potenciální lokalita pro ilustraci témat a klíčových sdělení KPNV spojených s vodou, která by byla vázána na konkrétní místní příklady v této oblasti + jak přispívají celkovému významu oblasti CHKO jako vodního zdroje. Předpokladem interpretace přímo na lokalitě je však dobrý přístup ze značených

tras (!), což zde nebude možné nabídnout. Vhodnějším prostředkem interpretace by byl např. film, který nabídne potřebnou perspektivu jak v prostoru, tak čase.

Novoměstsko (klid, lesy)

B10 Pernovka

PP. Podmáčená, zrašelinělá louka. Vzácné mokřadní druhy rostlin. Malé území uprostřed intenzivně sportovně využívaného areálu Harusáku, s cyklistickými a dalšími trasami.

Doporučení

Nepropagovat jako turistický cíl. V blízkosti prochází značená modrá pěší a trasa NS Po stopách posledního vlka. Komunikovat po hranicích rezervace zákaz vjezdu na kole.

Interpretace:

Využití lokalizace této přírodní památky a komunikovat fakt, že existence cenného území a sportovní využití okolní krajiny se nemusí vylučovat – pokud se budou dodržovat určitá pravidla. Apelovat zde na vzájemnou ohleduplnost uživatelů tras a vhodné chování v okolním území CHKO, kde je potřeba na podobná cenná místa dávat pozor a respektovat omezení.

B11 U Bezděkova

PP. Navštěvováno v době kvetení šafránů.

Stávající problémy: parkování v době návštěvy – není jasné, kde parkovat. Sešlap – v lokalitě nejsou oficiální cesty.

Doporučení

Doporučovat, kde při návštěvě v době kvetení parkovat. Pokud se bude sešlap dál zhoršovat, zvážit vytvoření okružní pěšiny v louce, která by návštěvníky dovedla dovnitř a bezpečně zase zpět a umožňovala fotit (ale jedná se o soukromý pozemek).

Interpretace:

Lokalita vhodná pro prohlídku s průvodcem v době kvetení. Případně i přednášku pro místní a chataře a chalupáře v oblasti.

B14 Pasecká skála

PP. Oblíbená vyhlídka blízko hotelu Medlov. Celoroční lezení. Na značené pěší modré a zelené KČT.

Doporučení

Nenavádět na pěší značené trasy cyklistické trasy. Nepropagovat jako turistický cíl pro cyklisty. Prochází tudy trasa NS Po stopách posledního vlka.

B15 Vávrova skála

PP. Mrazový srub. Ke skále špatný přístup.

Doporučení

Zachovat stávající stav, tj. spíše pro místní. Odbočka naučné stezky Po stopách posledního vlka. Výhled bude lákat i nadále. Nespojovat výhled se samotnou skálou, ale s kopcem.

Nástupní body

U jednotlivých nástupních bodů je zmíněn i současný problém, který je potřeba v souvislosti s ochranou fenoménů i provozem dané lokality řešit. Při výběru bylo důležité **zvážit a) funkci nástupního bodu** v daném území (i širší oblasti kolem) a **b) případné alternativy. Všechny nástupní body, které mají parkovací plochy, byly zvoleny tak, aby nebyly přímo v rozporu s limity využití území uvedenými u ploch A a B.** Některé nástupní nemají parkovací plochy, ale jsou důležité z hlediska umístění informací o režimu pohybu návštěvníků v dané lokalitě.

Písmena indikují nástupní body v doprovodné mapě.

Na celém území CHKO je zakázáno vjíždět a setrvávat motorovými vozidly mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Nicméně auta jsou často odstavována na plochách, které nebyly vyhrazeny se souhlasem orgánu ochrany přírody, což někde způsobuje problémy, někde ne. V území je řada míst, která jsou jako nástupní body využívána, ale na nichž je parkování nevhodné a způsobuje **střet se zájmy ochrany přírody** a někdy i zájmy samotných obcí, vlastníků pozemků a hospodářů, jsou uvedena v další části (viz **Střetové body**).

I oficiální parkovací plochy často **postrádají zázemí pro návštěvníky** (zejména toalety). **Parkoviště** na nástupních bodech **nejsou většinou s výjimkou měst a oblíbených turistických cílů zpoplatněna.**

Obecný směr rozvoje a doporučená infrastruktura

Problematiku parkování a dopravy je potřeba vždy vnímat a řešit komplexně, v kontextu větších celků (viz také popisy ploch A a B), protože situace v jednom konkrétním místě bude ovlivňovat dění na jiných místech v území.

Je třeba **dobře plánovat kapacitu parkovišť** na jednotlivých nástupních bodech s ohledem na kapacitu atraktivit a **hájit je v územních plánech obcí.**

Pro snazší rozhodování o důležitosti bodu a případném umístění infrastruktury jsou **nástupní body rozděleny do 3 skupin: body hlavní, body doplňkové** (většinou fungující dočasně) a body **vedlejší.** Pro jednotlivé skupiny je zde doporučena základní infrastruktura. V případě, že se infrastruktura v některém místě liší, je to uvedeno přímo v navazujícím popisu u konkrétního nástupního bodu:

- **HLAVNÍ nástupní body:**

- **Doporučená infrastruktura:**

- **kapacitní parkoviště**
- **kontejnery na odpad**
- **zázemí (WC)** – minimálně v dosahu (např. veřejné WC ve městech apod.)
- **informační infrastruktura** (mapa + pravidla chování v CHKO + základní informace o CHKO – minimálně ve smyslu hlavního sdělení).

- **DOPLŇKOVÉ nástupní body:**
Slouží v případě, že jsou zaplněna hlavní parkoviště v turistických cílech:
Doporučená infrastruktura:
 - **parkovací plocha**
 - **zajistit možnost odložit odpad** (stačí přechodně, např. igelitové pytle na odpad)Zatím v ŽV takovéto parkovací místa určena nebyla.
- **VEDLEJŠÍ nástupní body:**
Místa na turistických trasách nebo v jejich blízkosti, odkud se do terénu vyráží
Doporučená infrastruktura:
 - **Parkovací plocha, bez zázemí**
 - **kontejnery nebo jiná možnost odložit odpad**
 - **informační infrastruktura** (mapa + pravidla chování v CHKO + základní informace o CHKO – minimálně ve smyslu hlavního sdělení)
Pokud jsou vedlejší nástupní body blízko sebe (např. v jedné obci a návštěvník musí kolem druhého bodu projít, nemá smysl na oba umístit mapu a pravidla

Jednotlivé nástupní body

Stávající body, jsou místa, z nichž návštěvníci do území vychází. Je zde koncentrace návštěvníků a tudíž i potenciál pro komunikaci, ale někde zároveň i problémy (nedostatečná kapacita parkování). **Je to základ a další si RP musí dohodnout s partnery v území.** Nejsou zde např. pokryta nádraží či parkoviště v některých městech a obcích, která návštěvníci využívají.

Naše klasifikace je **pouze doporučením** na základě našich zkušeností, konzultací a informací z místa.

Zámek, muzeum, Zelená hora – a – HLAVNÍ

Areál Pilák, Žďár nad Sázavou – b – HLAVNÍ

Hotel Ski a sportovní areál Vysočina aréna – c – HLAVNÍ

Hotel Skalský dům – d – VEDLEJŠÍ

Hotel Medlov – e – VEDLEJŠÍ

Krátká, Blatiny, Samotín – f – VEDLEJŠÍ

Hotel Devět skal – h – VEDLEJŠÍ (z hlediska atraktivity lokality HLAVNÍ, ale není volně přístupné WC)

Podlesí, Pohádková vesnička – i – VEDLEJŠÍ

Peklo Čertovina – j – VEDLEJŠÍ

parkovací plocha u hlavní silnice a pak u restaurace dál, kapacitně větší, v okolí není dostatek cílů; Problém parkování, z hlediska poskytování informací ale bod HLAVNÍ

Veselý kopec, skanzen – k – HLAVNÍ

Velké Dářko, kemp a pláže – l – HLAVNÍ (nedostačující kapacita parkování, HLAVNÍ svým významem)

Hotel Svatka, místní apartmány, penziony – m – VEDLEJŠÍ

Další nástupní body důležité pro tok informací a případnou distribuci materiálů:

Hlinsko, Ždírec nad Doubravou, Trhová Kamenice, Svatka, Křižánky, Polička, Jimramov, Bystřice nad Pernštejnem, Nové Město na Moravě, Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod (ve spolupráci s destinačními managementy).

Střetové body

Místa, kde chování návštěvníků či provoz spojený s turistickým cílem či trasou způsobují **střet se zájmy ochrany přírody a někdy i zájmy samotných obcí, vlastníků pozemků a hospodářů**. Často se jedná o místa, která jsou využívána jako nástupní body, ale na nichž je parkování nevhodné či přímo nezákonné (parkování v zákazu vjezdu).

U jednotlivých nástupních bodů je zmíněn současný problém, který je potřeba v souvislosti s ochranou fenoménů i provozem dané lokality řešit.

Písmena indikují body v doprovodné mapě.

Obecný směr rozvoje a doporučení

Za stávající situace je tyto body možné řešit pouze 3 způsoby:

- 1) legalizovat,**
- 2) nadále tolerovat, za předpokladu, že se situace nezhorší** (např. propagace parkovací plochy jako legálního nástupního bodu způsobí zvýšení počtu návštěvníků, a tím zhoršení problémů: odpadky, hluk, zpřístupňování lokalit, kde větší návštěvnost není žádoucí apod.)
- 3) postihovat porušování zákazů** (zákaz musí být ale jasně v terénu vyznačen).

Legislativní nástroje k regulaci nabízí zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dále lesní zákon, vyhlášky obcí apod. (v závislosti na vlastnictví pozemků a účelu jejich využití).

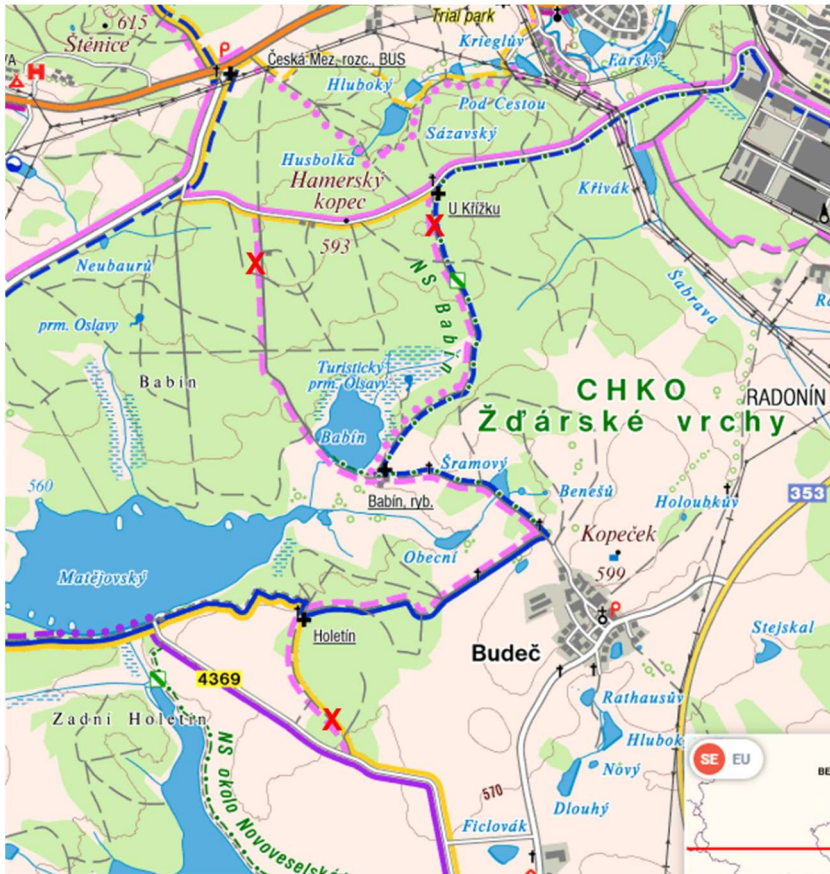
Doporučujeme spolupracovat s destinačním managementem, informačními centry a obcemi – s propagací turistických cílů také komunikovat, kde má návštěvník při návštěvě parkovat, případně čemu brání a co porušuje, pokud parkuje mimo oficiální parkovací plochy.

Popis jednotlivých bodů

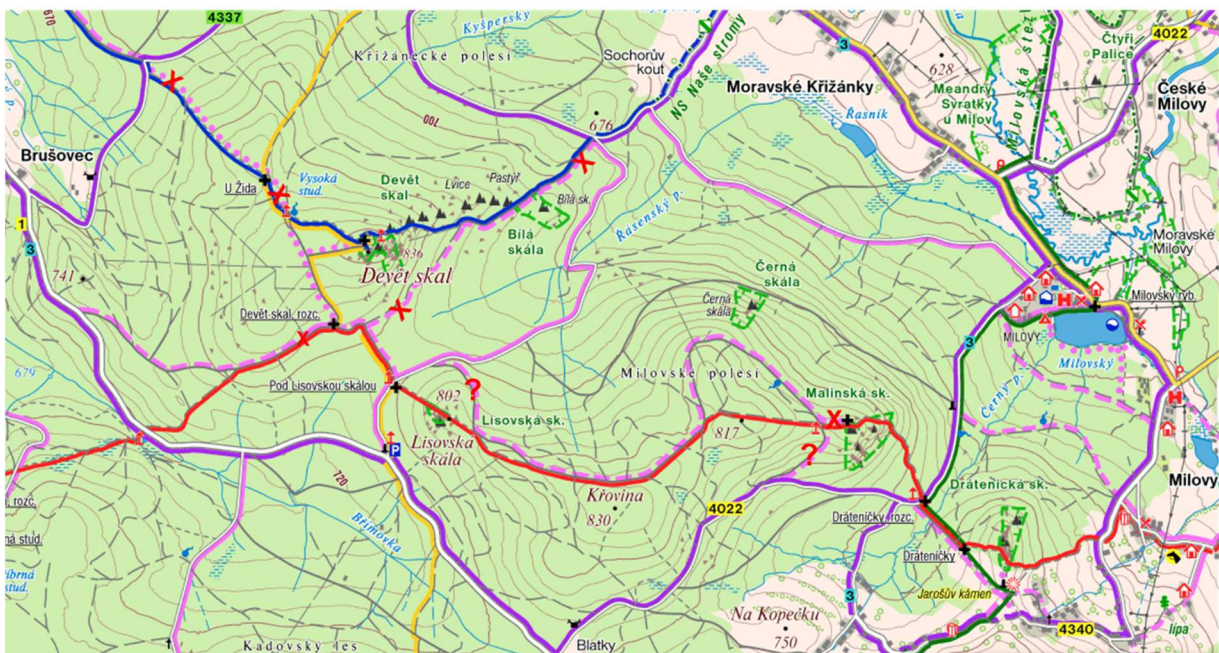
- n** – parkování v zimních měsících blokuje provoz a údržbu silnice
- o** – parkování v době květu bledulí, z pohledu OP problém pouze odpadky, které na místě zůstávají
- p** – parkování houbařů a návštěvníků NPR, zatím pouze potenciální problém, možný konflikt při těžbě v lese
- q** – parkování, hlavně houbaři, zatím pouze potenciální problém
- r** – neznačené dosud tolerované parkování
- s** – značené parkoviště pro Devět skal, občas nedostačuje kapacita
- t** – občas parkování houbařů, zatím pouze potenciální problém
- u** – parkování v době květu bledulí, spíše problém pro vlastníky luk a lesa

Výseky map s návrhem změny u segmentů B2 a B50 + B59 (a orientačně mapa limitů)

B2 Babín (blíže viz popis segmentu)

B50 Devět skal, B59 Malinská skála (blíže viz popisy segmentů)

Tato mapa je pouze orientační, pro představu zobrazení ploch A, B a nástupních a střetových bodů. Ve větším rozlišení – viz samostatná Příloha.

